

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadság-ter, Sótator-utca sarkán. 11186

MATTONI-FÉLE
GISSHUBLER
TERMÉSZETES
SAVANYU-KUT

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus kiállítás 1906 Legmagasabb kitünt. Erősítőszerek gyengékedők, vöröszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer.
Külföldi 300-ból több orvosi vélemény. **J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.**
Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben á K 2.60, egész literes üvegekben á K 4.80.

Rozsnyay Pepsin bora.
Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.
Étkezés közben véve, megóvja a gyomorteléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
Egy postacsomag 6 üveggel 19 kor. 32 fill. iranko küldve.
Kapható:
Török József gyógyszerárban Budapestben, valamint a kézi-tónél: 10888
ROZSNYAY MÁTYÁS
gyógyszerárban
ARAD, Szabadság-ter.

FISCHER ÉS TÁRSA NAGYENYED
100 HAT. HÓLÓ.
A legújabb gyártású
A legújabb gyártású
80.000 gyümölcsös oltvány
1 millió gőzölésű díszítő.
Készülék a Dörmörök és Rákák
Begyűjtőeszközök stb.
100 millió szőlőoltvány.
Egyedül és amerikai 1000 és
győzelem szőlőoltvány stb.
Aranyérem és más díjakat nyert.
Egyedül és amerikai 1000 és
győzelem szőlőoltvány stb.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű Földes-féle
MARGIT-CREMET,
mely zsírtalan, ártalmatlan s régen szűpít. A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szepelők, májfoltok, bőrtakák, pattanások, kiütések s mindennemű bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak pártalan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználása után erről mindenki meg fog győződni.
Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen** gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszer. Király-u. 12 és Andrassy-ut 26. Kapható minden gyógyszerárban.

Párisi világiállítás „Grand Prix”, 1900
Kwizda-féle Restitutions-fluid
cs. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára.
Egy üveg-ára 2 K 80 fill.
40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő és utóerősítő, inak merevségénél, stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat.
Kwizda-féle Restitutions-fluid
csak a mellékelt védjegye valódi. Képes árjegyket és bérmentve. — Főraktár: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrassy-ut 26.

KÖVERSEG korai venség. Kincs, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészség? Pedig minden betegségnél kezdődik az emésztési zavarok és az elhízás okozta. Azért kell ideje korán, ha a haj nincs még elharpadva, csak egy kísérletet tenni a világhírű MANDOR-porral, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megvásárolni. Mandor egy doboz 2 kor. 80 fillér. Tekintélyes orvosi és vegyszeri bizonyítványokkal és utasítással utánvéttel, vagy a pénz beküldése mellett, azonnal.
Károly-könt NY TÖRÖK JOZSEF gyógyszerész, Király-utca 12. sz.

JÓLYAÁLLÍTOTT MANDULA KORPA ARC ÁPOLÁSRA LEGJOBBAN BEVÁLT SZER MOTSCH A. & T. BÉCS
K. Quallengasse 116. sz. 2. Wollzeile 9. szám.

ANYÁK!
Óvjatok gyermekeiteket a hátrgerinc elgörbülésétől! Hátrgerinc elgörbülésben szenvedő
15 éves leány műftűző alkalmazása előtt.
a fűző alkalmazásával.
Keleti J. testgyógyászati műintézete készít jótállás és a legelőkelőbb gyári árak mellett.
Műfüzőket, Hessing vagy Dollinger tanár rendszere szerint, hátrgerinc stb. elferdülésének gyógykezelésére.
Egyenestartók hanyag testtartás megállítására.
Mellfüzőket plastikai párnázással stb. Női kiszolgálás.
Járó- és támgépeket, Lorenz tanár és Hessing rendszere szerint, a boka- és csípőízület gyulladása miatt stb.
Műlábakat és műkezeket a legelőkelőbb technikai kivitelben, több évi jótállás mellett! — **Gyógyszobatorna-készülékek,** valódi amerikai és angol gyártmány, nagy választékban! 10956
Kérjen ingyen és bérmentve legújabb képes árjegyzékét.
KELETI J. orvosi műszer-gyáros, BUDAPEST, IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

Evoë széppé lenni.
NINC S HAJKIHULLÁS!
NINC S KOPASZ FEJ!
„Evoë“ hajgyógyító serum
a világ leghatásosabb szere! Evoë egy szuverén, hivatalosan védelmezett, hatóságilag védett és hibáztatlanul bizonyított készítmény (szabadalom). Kopaszság, hajkihullás, korpa már néhány nap alatt megszűnik. Még ott is, ahol az összes szörök kísérlete hiába az „Evoë“ módszer sikere meglepő volt. A haj megtartására, szépítésére és meghosszabbítására bizonyosság szerint nincsen jobb szer. A hol jelenleg nincs haj, ott dus hajzat fejlődik. Evoë a hajnak szépséget ad, selyemlágyságot és hajlékonytá teszi. Evoë erősíti és feltölti a fejbőrt, erősíti és előmozdítja a hajnövést és fejleszti dus, imponáló hajszál. Ara egy nagy üveggel, mely igen kényes. 100 fillér.

„Evoë“-csoda-eréme
a divatos kosmetika diadala redő, persennés, ránc és bőrtakák ellen. Az Evoë-csoda-eréme szűp, tisztá rózsás, ide, fiatalos arczsint ad. Egy tégely 100 fillér.
„Evoë“ keleti szépség-szappan
rendkívül kellemes, szűdillat, a bőrt hársónyszerűvé és rugalmas lágyvá teszi. Ápolatlan kezéknél föltétlen biztos és meglepően sikeres. Ara egy darabnak 50 kor. Evoë-arcpor láthatatlan és igen gyöngéd, 1 és 2 fillér. zereink biztos hatásáért kezeskedünk, minélgyva minden kozmetikum ki van zárva. Szétküldés utánvét mellett a főraktárból.
„Evoë“-Gesellschaft, Wien, I/24. Franz-Josef-Quai 19.
Vezérképviselő Budapestben: Balassa Kornél, drogueria, Andrassy-ut 47.

Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.
Természetes forró, meleg, kónes források. Iszapfürdők, iszaporogatók, mindennemű thermális-fürdők, hydrotherapia, massaga, szénsavf. Olcsó és gondos ellátás. Csúz, köszvény, ideg-, bőrbajok és a téli fürdőkúra felől kimerítő prospektust küld ingyen a
Szt.-Lukácsfürdő Igazgatósága Budapest-Budán.

Babymira-Crème
Az egészséges gyermek
a szülők legnagyobb öröme, legdrágább kincse. A szülők első és főkötelessége, hogy gyermekük egészségének érdekében mindent elkövessenek. Különösen a gondos anyáknak ajánljuk tehát, hogy a sokszor ártalmas hintópor, ugynevezett „Stupps“ helyett, a legfinomabb anyagból készített
Babymira-Krém
használják a kisbékék bedörzsölésére. A Babymira-Krém gyorsan és alaposan gyógyít mindennemű bőrküüést különösen ötvart (Vierzieger), behegeszti és elszárítja a bőr feldörzsölt, felrepedt, kipálott helyeit, gyógyítja az izzadság által keletkezett bőrvizkegységet és a nyomában járó feldörzsölést. Gyermeknél nagyon ajánlatos a karok alatti, a nyakon és minden érzékeny, különösen a nyakvesszőnek kitett testrészekre való gondos kenégetés. Nagy sikerrel használják felnőttek is, főleg hülyék az arcz és kezek ápolására és különösen a bőr simaságának vissza nyeresére, ha az a tél folyamán repedezett és durva lett. Babymira-Krém megvédi a bőrt a külső káros behatásoktól, a hideg levegő vagy a szél támadásától és gyengéddé, puhává, finommá varázsolja. A „Babymira-Krém“ elnevezés törvényileg védve van. Egy doboz ára minden gyógyszerárban 60 fillér. 5 dobozot használati utasítással együtt 3 kor. 20 fill. bérmentve küld az egyedi készítő
BRODJOVIN H. gyógyszerész, Zágráb 30.

VASÁRNAPI UJSÁG
10. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, MÁRCZIUS 10.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A „Világkrónika“-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

POLL HUGÓ.
A modern festő irányzatok egyik jeles képviselőjének, Poll Hugónak összegyűjtött műveit mutatja be a Műcsarnok külön kiállításban. Nincsenek ugyan egyesítve benne Poll összes eddigi művei, de már e 208 műtárgyból álló anyag is hű tükrre a művész mesteri tudásának, kiváló tehetségének.
Poll Hugó 1867-ben született Budapestben, művészai tanulmányait Münchenben 1886-ban kezdte meg Hackl tanárnál, később rövid ideig Hollósy Simonnal dolgozott. Alig ráta le magáról az iskola porát, átköltözött Párisba, a hol

1888-ban Tony Robert Fleury, később Jules Lefebvre vezetése alatt folytatta tanulmányait. A modern művészet Mekkájában, Párisban, nem hagyta magát megtéveszteni a divatos irányzatoktól, megmaradt az arany középuton. A legjobb mesterre bízta vezetését: a természetre. A francia iskola alapos képzettséget nyújt a helyes rajztudás elsajátításában, a színek igazságának visszaadásában. Ez iskola elveinek pedig nem kell feláldozni a művészi egyéniségből semmit.
Páris pezsgő művészeti élete, melynek levegőjét 11 éven át szivta, nagyobb alkotásokra sarkalta Poll becsülvát. Már 1890-ben résztvett

művével a „Virágzedők“ című olajfestményével a Szalonban. Ezt követte pár év múlva „Evező halászok“ című műve, mely mostani kiállításán is látható. Később 1894-ben „Tehén pásztor“-ával és 1895-ben „Szabadságolt matróz“ című festményével tünt fel a Szalonban. 1898-ban elhagyta Páris, hazaköltözött Budapestre s az ez évi téli látlaton kiállította „Imádkozók“ című festményét, mely a kritika egyhangú elismerését vívta ki számára. Azóta rendszeres kiállítója a Műcsarnok kiállításainak. Az 1903-iki tavaszi kiállításán nyerte első kitüntetését, a társulati nagy díjat „Hazatérés a búcsúról“ című képével, mely a következő évben a

KÖRMELET.
POLL HUGÓ FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSABÓL.

SÖTÉT HANGULAT.

KUKORICZA KAPÁLÓK.

A Konyves Kálmán jénképfelvétele után.

POLL HUGÓ FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

párisi Szalonban is «Mention honorable» kitüntetését kapott, Berlinben pedig 1904-ben kis aranyérmét. Egyik legkiválóbb tájképe, a «Salgótarjáni bányavidék» a st.-louis-i kiállítás ezüstérmét és az 1906-iki párisi «Exposition de Travail»-on pedig a nagy aranyérmét és a Grand Prix-t szerezte meg neki.

Pollnak több jeles alkotása van a Szépművészeti Múzeum termeiben is kifüggesztve. Eleinte az olajfestés híve volt, később azonban, mikor a párisi pasztellisták kiállításai fölfedték előtte a pasztell-festés titkait, letette az esetet. Legjobb műveit ezután pasztellben festi, mely technikának ma már valóságos mestere. A magyar színes népviseletek, meleg hangulatú tájak ösztönözték e nálunk alig művelt festés-mód gyakorlatára. A balatoni vidék szingazdag tájait, parasztaikat, halászeit egymás után örökíti meg. E művei majdnem mind külföldre vándorolnak.

A szingazdag hangulatok iránti vágya két évvel ezelőtt az Adria tengerre csalta. Ezt a nap-sugárban ragyogó vidéket az Isten valósággal a pasztell-festőknek teremtette. Innen került össze mostani kiállításának háromnegyed része. A lagunák színes vitorlásai, napbarnított arcú halászaik adják legtöbb képe tárgyát. Chioggia halászfalu minden zegét-zugát, ácsstelepét, halászházait, kopott udvarait megörökítette. Ezek közül néhányat mi is bemutatunk a művész régibb alkotásai mellett. P. G.

HAJÓ.

A kikötőben útra kész hajó,
Nyaldossa hullám, föl-fólesobbanó;
Kéménye füstje fátollá szövédeve
Lebegő gyászoként száll a levegőbe.

Fölsír a gózsíp, zakatol a gép,
Fönt a földelen zsongó tarka kép:
Ezernyi ember nyüzsgőn kavarog,
Nő, férfi, gyermek, — s hajh, mind magyarok...

Szél borzongatja halkan a vizet
Nyomasztó bú a búcsuzó szívet;
De fojtott búját komor dacra váltja
S új hittel indul messze új hazába.

A balga lélek mit hisz, mit remél?
Hogy tengeren túl lágyabb a kenyér;
Ragadja, vonja messze, újvilágba
Káprázatoknak csalfa délibábja.

S a föld, a melytől népe elszakadt
Megvonaglik a Kárpátok alatt;
Valami bánat sóhajtoz a szélbe,
Mint temetések lassu gyászzenéje...

Harangjel cseng, a zajban elhaló,
— Torló habok közt mozdul a hajó,
Ah, indul is már, messze végtelenbe,
— Úszó koporsó, — ezer halott benne.

— Könnyem kicsordul, szemem éjbe vész,
Oh, hányadik már ez a temetés!
A hullámhantok zúgva hömpölyögnek,
— Ezer halott megy s nem jön vissza többet!

Nagy, bús koporsó ring a tengeren,
— Nagy, bús terhével itt ül lekemen.
— Ezer halottal száll, száll mind tovább,
Hosszan lengetve gyászos fátollát...

Sajó Sándor.

ATYÁM.

Egyszerű, névtelen hős volt ő
A munka nagy hadseregében.
Nem ékíté rang, hiú érdem:
Csak dolgozott egy hosszú éltén
S most elpihent — a sír ölében.

Beti-barázdákat nem rótt ő,
A rögöt törte, azt mívelte.
A föld volt, e verejtéköntő,
Létünk szövő és létünk bontó —
Dajkája, gyötrelme, szerelme.

Föld, anyföld! — munkásabb híved,
Hívebb munkásod nem volt nála.
— Légy hozzá hálás: sír-öleiben,
Mit el nem ért itt az életben,
Legyen nyugalma s édes álma...

Lampérth Géza.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Mikor a főispán belépett a terembe, az utána tóduló kíséret éljenzésben tört ki, mire hatalmas füttök hangzottak fel és szünni nem akaró lármá támadt.

— Ne te ne, sárگا rigók! — rivallt a füttöklökre megvető gúnnyal Homlody István.

Farkasszemet néztek egymással, mint két összeütközni készülő csapat, bár az egyik része csak maroknyi. Le vele! Meghalt! — Ne szemtelenkedjenek! — Minek jött ide? — Kope-reczky siez ki! — s több efféle kivehető hangok vagy bödületek emelkedtek ki az artikulálatlan zsvajból, mely az érthetelenségbe vezetett el, mint a kigyósziszegés. Senki se értette, mit beszél a másik, pedig mind a három- vagy négyszáz száj működésben volt.

A főispán e szörnyű lármában lépegetett fel az emelvényre, leoldá a biborba vont kardját s végigfektette a pulpituson; az ő szája is mozgott, de hogy mit mondott, nem lehetett ki-venni. Talán az esküt hadarja el, — találgatták némelyek. Ha a tengeren orkán dül, akkor mozog úgy tarajos hullámaival, mint most az a tömérdek fej, mely egyetlen fürge, vonagló és rángatózó testté látszik összefolyni.

Az «abzug» még akkor nem volt kitalálva, a helyett egymást becsmerlő kiáltások röpködtek innén oda és onnan vissza, és e szögalacsinok némelyike ugyancsak mérgezett nyállal volt gyűrva.

A megtestesült chaosz képét nyújtotta a terem, olyasvalamit, mintha elképzelnék, hogy a babiloni torony építésénél összeveszték volna a munkások. No, itt ma nem kell semmilyen beszéd, — gondolta magában Poltáry. — Itt nem lehet gyűlést tartani. És talán nem is lehetett volna, ha valamiért föl nem fortyan a Herkules-termetű Palotay János, volt dzsidás-ezredes, ki is rácsapott tenyerével az egyik zöld posztóval borított asztalra, de úgy, hogy az nagy recsegéssel nyomban ketté hasadt s haragos, bömbölő hangja minden zsvajt túl-harsogott.

— Csend legyen hé! Én mondom. A kinek valami baja van, annak velem van baja. Álljon elő!

A mire olyan csönd támadt, minő a temető-kön szokott lenni, mert a vitéz ezredes, a kit közönségesen «beretvált tigris»-nek neveztek a megyében, arról volt nevezetes, hogy már hét embert ölt meg, mindnyáját Ő Felsége a saját királyunk alattvalóiból — párbajban. (Hogy mennyit ölt meg az ellenségéből a sadovai csatában, arról nincs hír.) Szinte különös volt, — mintha valami nagy kutya egy harapással elnyelte volna az egész lármát és csak egy kis

csont-szilánk maradt volna belőle; a hirtelen támadt csendből kiütődött egy hangosra változott öndörögés, — egyébiránt a Liszy ügyvéd hangja.

— Ohó, ohó!

Az ezredes rettentő szemöldökei megmozdultak s szürös jupiteri szemei sötétén, vészjóslón meredtek a vézna, szikár demagóg vezérre.

— Tetszik valami? — mennydörgé zordónan, míg nagy, kifent bajusza félrefordult, mintha az egyik szárnyát aláhajlitaná, hogy rászúrja az ellentmondót, mint egy kis bogarat szokás a gombostűre.

— Semmi, csak köhögtem, — felelte önkénytelen szepegéssel az ellenzéki vezér, fejét a vállapoczkái közé húzva.

— Úgy? Akkor szopogasson barátocskám egy kis medveczukrot.

Kitört a nevetés. Minden arc nekiderült. Ez a kicsinylő megjegyzés megölte a népapistót, az arcokra csalt mosoly olyan hatással volt az alkotmányos haragra, mint a napfény a márcziusi óra nézve. Ha a magyar ember elneveti magát, mosolyán, ezen az égi szárnyon, elröppen minden epéje.

E pillanatban csattant fel a Poltáry György híres, ezüstcsengésű hangja:

Méltóságos báró úr!

Szeretve tisztelt főispánunk!

A zajcsináló ellenzék azt a látványt nyújtotta, a mit a pulyka, mikor a fejét levágják, még mindig meg, szálad a teste egy-két másodpercig. Daczára a Liszy elnémitásának, mégis zúgás fogadta a népszórítlenné vált szónokot, a nap bünbakját, de ez hamar elcsendesedett s az alispán háborítatlanul folytathatta üdvözlő beszédét:

«A mai politikai viszonyok mellett, a hazánk ege fölött tornyosuló felhőknek közepette, midőn Ő cs. kir. apostoli felsége méltóságod nemes személyét bízta meg e vármegye vezetésével, megnyugtató érzés száll szíveinkre, mert érezzük a jóakaratot, mely lényéből kisugárzik és ismerjük mély bölcseségét (Egy reszelős hang: Ne hazudj, Gyurka!), melylyel mindenha meg fogja találni a Seillák és Charibdi-sek között kivezető utat, mert a honszeretet, a méltányosság és az igazság az a hármasszilág, mely méltóságodat irányítja.

— Halljuk! Halljuk! — potyogott innen-onnan a kíváncsiságnak némi kis morzsája.

— Istenem, hogy birta ilyen szépen kigondolni, — csóválta a kemény vágású fejét egy kurtanemes s a mellette álló ismeretlen ifjúhoz, Malinkához intézte koronként észre-veleleit: «Van esze, mi? Csak ne használná rosra, mi?»

Malinka nem felelt, nem is hallotta, forgott vele a terem, rettentő zúgás keletkezett a mindenségben, a szónok szavai mint éles szögek hulltak, süvítettek s élükkel a halántékába vágódtak, arczát halotti sápadtság borította el, míg homlokáról hideg verejtéket sajgolt ki a rémület. Eleinte álomnak hitte, de minden pillanatban rettenetesebb valósággá nőtt, hogy az alispán az ő, vagyis a Kope-reczky beszédét mennydörgő érezes hangon.

Azaz a maga beszédje volt az, jogos elmeszüleménye, csakhogy olyan puszkapor, a melylyel már lőtt egyszer, 1868-ban a báró Arácsy beiktatásánál; akkor mint főjegyző üdvözölte vele Arácsyt. Régen volt az, a kutya se emlékezett már arra, de ő maga el tudta szóról-szóra fújni most is; a főispán, a kit megisztelt vele, a viznyói kriptában pihen már, s az akkor éljenző bizottsági tagok is nagyobbrészt ugyancsak csendesek immár valahol a temetőben.

Ezeket mind mérlegelte Poltáry, midőn beszéd nélkül ébredt fel reggel. Quid tunc? Restelte az esetet, de mit tegyen? Ex tempore, mondhatna valami zöldséget, de akkor hova lenne a szónoki nymbusa? Ejh, gondolta magában, vágjunk neki! Elmondom a régi beszédemet, vagy nem veszik észre és az nagyon jó, vagy észre veszik és akkor azzal lehet elütni, hogy értéktelen krispinre jó a viseltes zsinór is.

Így ugrott bele s meg nem zavartatva a hűvös hangulat által, folytatá fenhéjazó testtartásával és diadalmas gesztusaival.

Különleges a mi helyzetünk, méltóságos főispán úr. Nem rózsákkal párnázott pihenő-székekhez méltóztatott ide érkezni, hanem mozgalmas csatatérre, nagy munkához. Ádáz küzdelmet folytatunk itt mi, maroknyi magyarság, körülvéve nemzetiségekkel. Az önvérünkön kivívott jogokat önként, testvériesen osztjuk meg a nemzetiségi lakosokkal, de vajjon testvérek vagyunk-e azért? Oh nem. Úgy állunk szemben velük, mint a szarvasok a vadászokkal. Önként elhullatott agancsainkra azt mondják, hogy azok értéktelenek, nekik tropheák kellenek, agancsok, de a homlokcsontunkkal együtt. (Nyugtalan mozgás.) Nekik csak így volna kedves. Vagyis a jogaink, de a bőrünkkel együtt.

A jelenlevő nemzetiségek, bár a passzivitás miatt kevesen jöttek be, zajos «nem áll, nem úgy van» kiáltásokkal zavarták meg itt a szónokot, s Malinka fokozódó kétségbeeséssel megállapíthatta, hogy szöröl-szóra az ő beszédjük pereg le a Poltáry tömött, szürkésbajusza alól. Istenem, Istenem, mi lesz ebből? Szeretett volna a föld alá sülyedni. Vagy még jobb volna kirohanni és futni, futni az indóházig, aztán elmenekülni innen örökre...

Hisz azt a szégyent, azt a gyalázatot, a mi majd most következik, elviselni lehetetlen. De hasztalan, úgy be volt szorítva a főispán háta mögött képződött gyűrűben, hogy a kimenethez legalább is a Kinizsi ökleivel kellett volna rendelkeznie. Ott maradt tehát, megadta magát sorsának s tompa elfásultsággal várta, hogy lesz, a mi lesz, többé már nem is figyelt a beszédre, pedig most következtek a megye kívánalmái, a nemzetiségek erős kezű megfélekezése, a pandurság szaporítása a garázdálkodó rablók ellen, egy gimnázium Bontóvárra, a hol megmagyarosodnak az idegen ajkú sarjak, a rakoncátlan Gyik szabályozásának befejezése és így tovább. — Hiszen tudta már ő ezeket könyv nélkül s megüvegesedett szemei bamba-ban, mereven tapadtak a féldoldal álló Kope-reczkyre, ki minden felindulás nélkül, nyugalommal hallgatta a szónokot. Malinka kínos, szorongó érzéseit a bámulat váltotta fel. Micsoda idegei lehetnek ennek az embernek! Talán aczélból vannak, hogy oly nyugodt tud maradni egy ilyen katasztrófánál, mert még elképzelné is szörnyűség és hajmeresztő valakinek lelki vívódását hasonló helyzetben. Vagy talán épen azért olyan nyugodt, mert annyira ideges, hogy nem is hallja, nem is érti a Poltáry beszédét, egyszerű hangzavar az előtte, mint a hogy az ütközetben a katona nem érzi a saját vére hullását. Pedig most igazán az ő vére hull a Poltáry mondataiban, de úgy kell lenni, hogy nem hallja, nem tud felőle. Oh jaj, Demosthenes óta nem történt ilyen eset. Csak az Isten hajtana most le hozzá egy mennykővet is, a melylyik vagy az összes megyei bizottságot agyonüsse, vagy csak Kope-reczky bárót, mert az is megoldás lenne, vagy csak őt, Malinkát magát, mert aztán nem törődne a többivel.

— Hm, csakugyan, — hebegte Malinka és vonaglott lelke a kintól.

Majd egy másik tárgyra ugrott át Noszty Feri, fölpillantva a karzatra, honnan átható rózsza- és rezedaillat verte át magát a fölért levegőn az érzékenyebb orrokhoz. Sok üde arc mosolygott le onnan a különböző virágos és struccollas kalapok alól.

— Maga már egy hete van itt, Malinka, nem tudná nekem véletlenül megmondani, melyik a hölgyek közül Tóth kisasszony?

Malinka csak a fejét rázta, hogy nem tudja, nem is nézett arra felé, sőt ösztönszerűleg behunyta a szemeit, mert ime elérkezett a rettenet ruhájába öltözött pillanat s jobb akkor sötétben lenni: Poltáry befejezte beszédét, szórványos éljenzés hangzott fel (a Noszty-klikk éljenei), egyébként hideg maradt a hallgatóság, bár a suba alatt bevallották, hogy hamari beszédnek (mert csak tegnap vállalta a szónoki tisztelet) nem volt épen utolsó.

De az e fölötti megjegyzések és véleménynyilvánítások csak legfeljebb két másodpercig tarthattak, míg a főispán hátra taszította a pan-yókáját, megköszönlte a torkát és megszólalt.

— Tekintetes köztörvényhatósági bizottság!

— Ejnye beh különös pohánakása izü hang — mosolyodott el Klementy szerkesztő úr, ki a középső zöld asztalnál egy ív papírosra szorgalmasan jegyeztet.

Kope-reczky hangján tényleg rajta volt a felvidéki zamát, de nem nélkülözte a hajlékonyságot és a csengést. Első szavainál megszűnt a beszélgetés s az a bizonyos zümmögés is, mely a figyelmet lassan-lassan megörlí, mely csendesség támadt, de mint Horth mondotta később, volt valami fenyegető jellegű, valami bizonytalan a csöndben; nem a tisztelet szülte azt, hanem a kíváncsiság. Nem az okos embert várták, nem is az új főispánt, hanem a fél-eszűnek hirdetett tót urat.

— Halljuk, halljuk!

— A mai politikai viszonyok mellett — kezdte a főispán folyékonyan, minden elfoglaltság nélkül — a hazánk ege fölött tornyosuló felhőknek közepette, midőn Ő császári királyi apostoli felsége az én személyemet bízta meg e nemes vármegye vezetésével...

— Bizony tehetett volna okosabbat is — vágott közbe az oszlopok mögül egy pufók alak.

Némi derültség kelt a közbeszólás nyomában. Nyugtalan fészkelődés, hullámzás támadt, mint a vetés fölött, ha egy széláram megmozdítja, némelyek megbotránkoztak: «Minek a királyt bántani?» Mások helyeselték: «Ej, nem árt az Ő Felségének, ha csuklik egy kiesít.» Szóval megindult a mindent elposványító tréceselés. Kope-reczky egy kis szünetet tartott, de a figyelem nem akart helyreállni, ő volt hát kénytelen fölemelni a hangját a továbbiakhoz:

csak Noszty Feri keserítette el még jobban holmi sületlen kérdésekkel, valahogy melléje tolatva a tömeg által.

— Mondja csak, Malinka, szép lesz a sógor beszéde?

Ha egy darab húst tüzes harapófógoval szakítanak ki belőle, az se lehetett volna kínosabb, mint felelni erre.

— Azt hiszem.

— Maga csinálta?

— Félig-meddig, — hörögte Malinka halkan.

— Lássá, azt úgy kellett volna csinálni, hogy előlegesen bekéri az alispánnak ezt a beszédét, úgy hogy a sógor beszédje feleleteket tartalmazott volna az itt felhozottakra s ezzel rajta lett volna a rögtönzés zománca. Meg kell adni, hogy szépen beszél az alispán. Érti a dolgát a vén kópé.

— Hm, csakugyan, — hebegte Malinka és vonaglott lelke a kintól.

Majd egy másik tárgyra ugrott át Noszty Feri, fölpillantva a karzatra, honnan átható rózsza- és rezedaillat verte át magát a fölért levegőn az érzékenyebb orrokhoz. Sok üde arc mosolygott le onnan a különböző virágos és struccollas kalapok alól.

— Maga már egy hete van itt, Malinka, nem tudná nekem véletlenül megmondani, melyik a hölgyek közül Tóth kisasszony?

Malinka csak a fejét rázta, hogy nem tudja, nem is nézett arra felé, sőt ösztönszerűleg behunyta a szemeit, mert ime elérkezett a rettenet ruhájába öltözött pillanat s jobb akkor sötétben lenni: Poltáry befejezte beszédét, szórványos éljenzés hangzott fel (a Noszty-klikk éljenei), egyébként hideg maradt a hallgatóság, bár a suba alatt bevallották, hogy hamari beszédnek (mert csak tegnap vállalta a szónoki tisztelet) nem volt épen utolsó.

De az e fölötti megjegyzések és véleménynyilvánítások csak legfeljebb két másodpercig tarthattak, míg a főispán hátra taszította a pan-yókáját, megköszönlte a torkát és megszólalt.

— Tekintetes köztörvényhatósági bizottság!

— Ejnye beh különös pohánakása izü hang — mosolyodott el Klementy szerkesztő úr, ki a középső zöld asztalnál egy ív papírosra szorgalmasan jegyeztet.

Kope-reczky hangján tényleg rajta volt a felvidéki zamát, de nem nélkülözte a hajlékonyságot és a csengést. Első szavainál megszűnt a beszélgetés s az a bizonyos zümmögés is, mely a figyelmet lassan-lassan megörlí, mely csendesség támadt, de mint Horth mondotta később, volt valami fenyegető jellegű, valami bizonytalan a csöndben; nem a tisztelet szülte azt, hanem a kíváncsiság. Nem az okos embert várták, nem is az új főispánt, hanem a fél-eszűnek hirdetett tót urat.

— Halljuk, halljuk!

— A mai politikai viszonyok mellett — kezdte a főispán folyékonyan, minden elfoglaltság nélkül — a hazánk ege fölött tornyosuló felhőknek közepette, midőn Ő császári királyi apostoli felsége az én személyemet bízta meg e nemes vármegye vezetésével...

— Bizony tehetett volna okosabbat is — vágott közbe az oszlopok mögül egy pufók alak.

Némi derültség kelt a közbeszólás nyomában. Nyugtalan fészkelődés, hullámzás támadt, mint a vetés fölött, ha egy széláram megmozdítja, némelyek megbotránkoztak: «Minek a királyt bántani?» Mások helyeselték: «Ej, nem árt az Ő Felségének, ha csuklik egy kiesít.» Szóval megindult a mindent elposványító tréceselés. Kope-reczky egy kis szünetet tartott, de a figyelem nem akart helyreállni, ő volt hát kénytelen fölemelni a hangját a továbbiakhoz:

MIATYÁNK.

— Megnyugtató érzés száll szívemre, mert érzem a jóakaratot, mely az itt egybegyűlteket lényéből kisugárazk és ismerem a mély bölcseséget, melylyel a megye vezető férfiai mindenha megtalálják a Scillák és Charibdiszek közt is a kivezető utat, mert a honszeretet, a méltányosság és az igazság, e hármas csillag irányítja őket.

— Nini, — ugrik fel Klementy szerkesztő úr meglepetve, mintha valami váratlan ismerőssel találkoznék. — Hiszen ez az alispán beszéde! Gubó legyek, ha ez nem az alispánt parodiázza ki most! Pszt! Csend legyen. Halljuk! Halljuk urak! Oho, hisz ez rettenetes módon érdekes!

Mint a futó tűz terjedt fülből-fülbe, hogy a főispán Poltáryt gúnyolja ki, megtanulván az ő beszédét egy hallásra, genialis módon, szóról-szóra visszamondja. No, minket ugyan bolonddá tettek. Hiszen ez egy nagy talentum. Halljuk csak, halljuk!

Egyszeribe olyan csöndesség lett, hogy az

EVEZŐ HALÁSZOK.

POLL HUGÓ FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

őreg Melfeller mérnöknek híres Pateck-féle zsebóráját hallani lehetett, milyen szépen kegyeg a mellényzsebében. Kopereczky erre lejjebb eresztette a hangját és így folytató:

— Különleges az önök helyzete, tisztelt köztörvényhatósági bizottság! Nem rózsákkal párnázott pihenő székhez érkeztem én ide, hanem mozgalmas csatatérre, nagy munkához. Körülvéve a nemzetiségektől, ádáz küzdelmet folytatnak itt önök, maroknyi magyarság. Az önvérünkön kivívott jogokat önként, testvériesen osztják meg a nemzetiségi lakosokkal, de vajon testvérek-e azért? Oh nem. Úgy állnak szemben egymással, mint a szarvasok a vadászokkal...

E hasonlatra mindenki ráismert s látta, hogy csakugyan a Poltáry beszédét ismétli. («Bevette és most kihányja», — a hogy Viléczy Ödön mondta.) Nosza, kitört erre a tetszészaj minden vonalon. Hohó! Micsoda kapitális ember! Egy lángész. Csodálatos emlékező tehetség. Ki is volt az, a ki egyszer az egész naptárt könyv nélkül megtanulta? Valami peregrinus. No, ez még azon is túlsz.

Minden szem Poltáry felé fordult; kékült,

PIHENŐ HALÁSZBÁRKÁK.

zöldült, a szakállát harapdálta. Nem tudta elképzelni, mi akar ez lenni. Zöldes fényű bikaszemei kidagadtak a csodálkozástól. Eleinte dühösen döfködte rezes kardjával a padlót, míg azt hitte, hogy a főispán valamely szellemi incselkedést folytat vele, lassan-lassan azonban rájött a valóságra, hogy a régi beiktató ülések jegyzőkönyveit ő küldte meg neki, s azokból épen ezt a beszédet tanulta be. Fatális egy véletlen! Most már minden napfényre kerül. Dicsőség, hírnév, szónoki nyimbus, Isten veled!

Ellenben a bizottsági uraknak elég volt a gyűlölt alispán kinos feszengését látni, hogy egy pillanat alatt kiengesztelődjenek a főispán személyével, sőt hogy megszeressék.

— Önként elhullatott agancsainkra azt mondják, hogy azok értéktelenek, — szónokolt odább a főispán, egészen kipirulva, — nekik trophéák kellene, agancsok, de a homlokcsontunkkal együtt. Nekik csak egy volna kedves. Vagyis a jogaink, de a bőrünkkel együtt.

Tomboló éljen-orkán zúgott fel erre minden oldalon, még a nemzetiségek is tapsoltak, mert ők azt hitték, hogy ez most már csak mint satyra értelmezendő. — Ragadós lévén a tetszés, a hölgyek a karzatról a zsebkendőiket lobog-

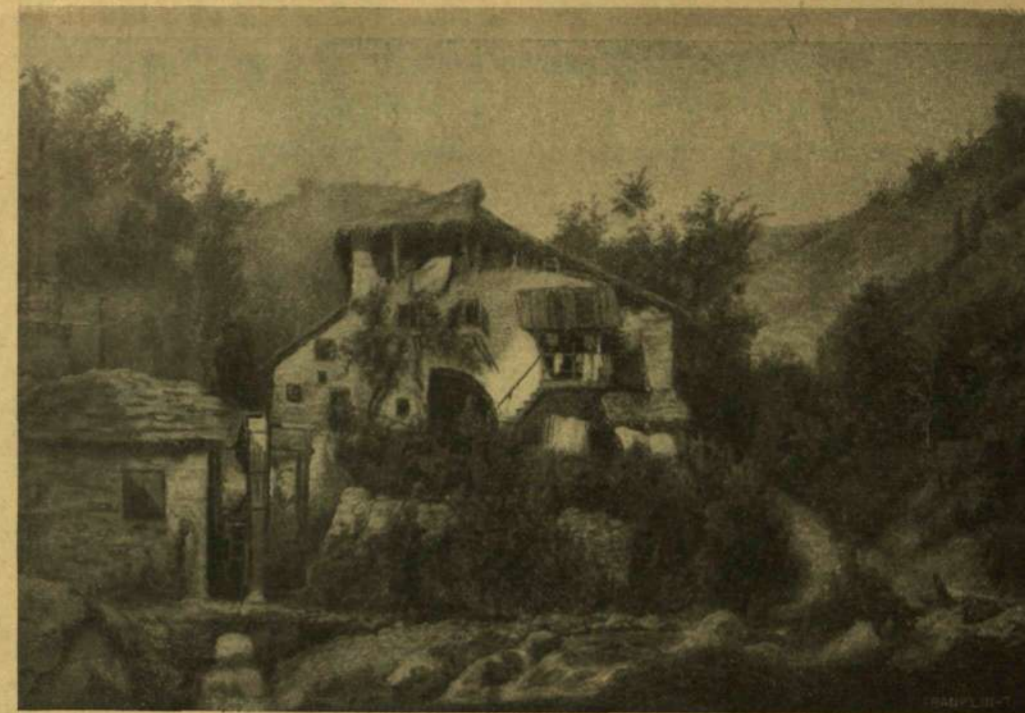
tatták, Findzsa asszony azonban, a ki az első sorban ült, hangosan panaszkodott:

— Micsoda dízsnó nép ez; mikor az uram mondta ezeket, a fülük dobját se hajtották, most pedig a lelküket ordítják ki.

(Folytatás következik.)

TELEPY KÁROLY HÁTRAHAGYOTT KÉPEINEK KIÁLLÍTÁSA.

Zavartalan, tökéletesen művészi hangulat várja és fogadja most a Könyves Kálmán szalonjának a látogatóit. Elhunyt festőművészünknek, Telepy Károlynak a képei borítják a falakat, javarészt olyan munkák, amelyek most kerülnek először nyilvánosság elé. Köröskörül mindenfelé magyar motívumok, és minden vásznon egyéni, magyar színek és magyar levegő. Ezek a képek — körülbelül harmadfélszáz darab — nemcsak újak, hanem meglepőek is. Lehet, hogy a hatásuk és megkapó erejük főképpen abból ered, hogy a Telepy-képek finom és bensőséges színharmoniját most nem zavarja meg semmiféle idegen, riktó tónus, a mi elkerülhetetlen velejárója a nagy tárlatoknak. Szinte azt mondhatnám, hogy Telepy Károly festő-egénisége

MADDALOZZO MALOM BELLUNO MELLETT.

A GÖMÖRVEGI ERDŐBŐL.

ismét fölélednek, dolgoznak és tucatszámra termelik — vagy mondjuk — teremtik a képeket. Mire hazajönnek, azt mondja róluk a kritika: nagyot nőttek külföldön való barangolásaik alatt. Pedig nem igaz. Csak eltanulták egy készőbb, szívósabb festéset formaképességét; nem csiszolták a saját tudásukat, hanem csupán elcserezték a régi kötőüket újabbal, talán finomabbal, de semmiesetre sem — értékesébbel. Telepy Károly is eljárt a külföldre, barangolt Olaszország minden zúgában, de nála és festészetében ezek a kirándulások nem jelentik a föléledést, a megújodást, mert az ő művészete nem fölszínes, nem az expressz vonatokon gyűjti a reklámhatású, szemétszűrő benyomásokat, hanem keresi az elmélyedésre alkalmas, hogy úgy mondjam bűvőhelyeket, hatalmas hegyek lábánál egy tenyérnyi tisztást, a végtelenbe futó folyam valamelyik hajlásánál egy magasra nőtt bokrot, a honnan mindent beláthat, mindent megmutathat: hegyek gigászi méreteit, folyamoknak szinte végtelenbe vesző kanyargását s főképpen azt, a mit bölcséleti elemnek nevezhetnék Telepy festészetében, gyönyörű és talán önkéntelen bölcselkedésnek, hogy ő —

SZÖVŐMŰHELY FALUN.

TELEPY KÁROLY FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

erősen rokon kapcsolatban van Chopin-nal, és Chopin is leginkább akkor bontakozik ki a maga mélységes, borongós pompájában, ha a műsornak többi száma is — Chopintól való. Az olyan ugrásokat a zenében, a milyen Strausz Rikárd valamely szimfóniájának s nyomban utána Chopin egy Nocturne-jének az intonálása volna, csupán a mulatóhelyek katonabandái cselekedhetik meg — sörösancsók és sósikifik társaságában. Pedig Chopin és Strausz Rikárd között talán még nem is akkora az ellentét, mint példának okáért Telepy Károly s a túlzó modern luministák között. S ebből magyarázható, hogy a tárlatokon mindig a vakmerően, bravúrosan, ámbr egyébként minden művészi érték nélkül odakent képek nyerik el a pálmát, a mely mellett művészi finomsággal festett, bensőséges hatásra szánt vásznak csak úgy szerepelnek, mint a megtört — staffage. Egyenként az ilyen Telepy genre-ü képek a Hamupóke sorsára jutnak a nagy képvásárokon: összegyűjtve azonban s mint korlátlan urak a maguk birodalmában, meglepő, diadalmos művészi hatást revelálnak.

Végigjárva a kiállítás termeit: bejártuk voltaképpen egész — Magyarországot. És épen ez — ellentétben annyi jeles festőnkkel — Telepy Károly egyik legfőbb sajátossága. Nemesak szereti a magyar földet, a magyar vizet, hegyet, síkságot, levegőt, hanem itthon, magyar milieuban érzi a festő legerősebb gyönyörűségét, itthon látja a legmelegebb színeket, itthon érzi leginkább a festésre ösztökélő inspirációt. Más festőink, ha itthon ellankadt bennük az alkotó erő, elsietnek külső országokba s ott egy-kettőre

PETŐFI EMLÉKTÁBLÁJA SOPRONBAN. — Lukácsy Lajos domborműve.

mint ember — egyetlen szerény porszemnek jelzi önmagát a képein, de egyben megmutatja, hogy ikarusi erőfeszítések nélkül is megláthatók a legmagasabb eszesek és érzékelhetők a legnagyobb messzeségek is. Végtelen, jóformán szüzi tartózkodás az előadásban, szinte állandóan szordinás hangok, színekben mérséklet: ez jellemzi *Telepy* Károlynak a technikáját. De méréség, egyetemesség, néha vakmerőség a — fölfogása. Egyik-másik képén érezzük — a mit egyébként legkevésbé sem iparkodott titkolni — hogy ő a festés nyelvét nem a mai iskolákban tanulta. Széles esetkezelésről, kontrasztokkal való szonglörködésről — vele kapcsolatban — lehetetlen beszélni. De épen az *Telepy* Károly festésének a jelentősége, hogy az nem modern és nem régi iskola, hanem — művészet. Van képe, *Ostia*, Róma közelében (209.), a mely egész kompozíciójában Turnerre emlékeztet, meglehetősen régies — és mindamellett hangulatos, igazán olasz, egyszerű: művészi. Annyi bizonyos, hogy ennek a tárlatnak nincs egyetlenegy olyan vászna, vagy akvarellje sem, a mely ne volna érdemes és alkalmas a megvásárlásra. Még azok az olasz apróságok is, a melyek szerényen ott húzódnak meg az egyik kisterem mélyében, valamint *Telepy* Károly hajdan való tanulmányainak az emlékeztetői: olasz mesterek másolatai, mind érdemes és értékes munkák, nem is a kegyelet, hanem ama dolgok keletkezési dátumának a mértékelése alapján.

Telepy Károly utolsó képe, valamely aldunai részlet, gyönyörű munka és oly fiatalos, hogy szinte ellentét látszik eme kép és *Telepy* ugyane teremben lévő portréja között, a mely ősfürtű, kékszemű szép agastyánt ábrázol. Az arckép, a mely eredményes munkában töltött számos évtizedről beszél: kibékít *Telepy* Károly elhunytával. Az a remek dunai tájkép, a mely duzzad a fiatal kedvtől és erőtel, azt mondja: korán volt még *Telepy* Károlynak elhunytia.

Fráter Aladár.

PETŐFI EMLÉKTÁBLÁJA SOPRONBAN.

Petőfi viszontagságos életének majd minden állomáshelyét emléktábla jelzi immár. Legújában Sopron városa állíttatott emléktáblát annak emlékére, hogy a nagy költő fiatalkori küzdelmei idején ott katonáskodott, mint „zöld hajtókás, sárga ptykés közlegény” az 1839-ről 1840-re forduló télen. A régi rozszant kaszárnyát Sopron városa lebontatta s középiskolát épített a helyébe. Erre az új épületre illesztették az emléktáblát, melyet *Lukácsy* Lajos jónevű szobrász-művész mintázott s melyet márczius 15-ikén lepleznek le. Az emléktábla agybronzból van öntve, hossza 150 cm. és szélessége 90 cm.

ERDEI KASTÉLY.

Elbeszélés.

Irta Krúdy Gyula.

Gyorsvonaton utaztunk a Hernád-völgyében. A kényelmes ebédlő-kocsiban, mialatt nagy gyorsasággal száguldunk át a tájon, az útközben összeverődött társaság kisértetekről beszélt. Volt abban valami különösen izgatónak, hogy a modern élet csodálatos alkalmatlanságát utazva, mindenféle középkorias dolgokról csevegünk. A Hernád mint egy kaczer, de hűségese asszony-személy kanyargott a vasúti pálya mentén: hol elbújt a távoli füzesek között, hol meg újra megmutatta magát, mintha csak játszott volna velünk.

A társaságban volt egy főispán, meg egy képviselő és egy nagykereskedő. Az utazás folyamán mindegyiknek eszébe jutott valami kisérteties történet, a mely megesett vele. Úgy vagyunk ezekkel a kisérteties történetekkel, hogy csak akkor jutnak eszünkbe, ha épen mások eszünkbe juttatják. Nem hiszem, hogy például egy nagykereskedő állandóan kisértetekkel foglalkozna. Az ebéd vége felé a társaság hallgatag tagja, a ki eddig pompás étvágygyal fogyasztotta ebédjét, egy felvidéki földbirtokos vette át a szót. Gömöri — ez volt a földbirtokos neve, — megtöltötte poharát és nyugodtan kijelentette: — Engedjétek meg, urak, de én egy szót sem hiszek az elmondott történetekből... Kérlek alásan, ne sértődjétek meg. Álmodtátok, hallottátok ti ezeket a furcsaságokat. Hisz, nemde, mindnyájan beismerjük, hogy kisértetek nincsenek? Azért hát ne is vegyétek rossz néven, ha én nem hiszek a kisértetekről szóló történetekben. Nekem is van egy ilyen kisérteties históriám. Engedelmetekkel majd elmondom, de előre is kijelentem, hogy nem veszem rossz néven, ha egy szót sem hisztek belőle. Pedig ez félig-meddig igaz történet... .

A főispán, egy vidám, pirosképű, fehérhajú úr, nevére szolt közbe: — Már eltértél a tárgytól, pajtás. Nem vagyunk kíváncsiak, hogy milyen véleménynyel vagy te a magad történetéről. Bizonyosan igaznak mondod azt, miután a mienket nem hitted el. — Gömöri szivarra gyújtott. Tagbaszakadt, egészséges felvidéki medve volt, olyan ábrázattal, mint a milyen egy középkori rahlóvezéré lehetett. Rőtbarba szakállába fújta a szivarja füstjét és nyugodtan kezdte mondani: — Körülbelül tíz esztendő előtt a véletlen abba a helyzetbe hozott, hogy szerelmes lettem egy budapesti kisasszonyra. Bizonyosan mindnyájan voltunk már szerelmesek mások is, nem csak egyszer, csakhogy szerelem és szerelem között nagy különbség van. Ez a szerelem, a mely tíz esztendő előtt behálóztta a szívemet, az úgynevezett nagy, egyetlen szerelmek közül való volt, a melyet férfiember csak egyszer érez az életében. Legtöbbször az iránt, a kit feleségül vesz.

Független, vagyonos fiatalember voltam. Semmi sem állta tehát útját azon szándékomnak, hogy szerelmesemet nőül vegyem. Előkelő, úricsalád gyermeke volt Magda, a szülei kész örömmel beleegyeztek a házasságba, csak a leány kötött ki gondolkozási időt.

Bármilyen sértő volt is rám néve az első pillanatban a Magda habozása, bele kellett nyugodnom, mert a leány szépen és nyugodtan meg tudta nekem magyarázni, hogy ő nem azok közül a leányok közül való, a kik mindenáron férjhez akarnak menni. Sőt egyáltalában Magdának az volt a szándéka, hogy sohasem megy férjhez. Alaposan meggondolja tehát a dolgot, mielőtt rászánja magát a férjhezmenésre.

Nem igen szerettem problémákon törni a fejemet. Egyébként is megszoktam, hogy az asszonyokat, leányokat sohasem túlságosan komolyan. Úgy gondolkoztam róluk, hogy mindent szeszélyből, hangulatból eszelekesnek; legjobb engedni a szeszélyeiknek.

Bevallom, hogy egy kissé kényelmes álláspont, de hát én nem tudtam még akkor, hogy a nők milyen komoly lelki megrázkódtatások elé sodorhatják a férfit. Fogalmam se volt arról, hogy a férfi sok tekintetben az asszonyok hatalmában van. Beesics kis kutyáknak néztem azokat az asszonyokat, a férfiak mulatságos játék-szereinek.

Azért nem is sokat búsuáltam a Magda habozása miatt.

— Helyes, — mondtam, — maga gondolkozhat a dolog felett, én azonban már menyasszonyomnak tekintem.

Magda megcsóválta a fejét és valami rejtett szomorúsággal nézett rám.

— Még ne, — felelt. — Kérem várjon, a mig elhatározom magam.

Egy pillanatra megfordult a fejemben, hogy Magda tán azért habozik, mert nem szeret. De ezt a gondolatot kivettem a fejből. Ugyan kit is szerethetett volna rajtam kívül? Nem volt számbavehető férfi körülöttem. Egy kis jogászyerek ismerőse, valami atyafija, a ki a kendőjét, kabátját hurezolta utána. Megvalom, magam is szerettem ezt a fiút. Sok mindenféle teendő alól felváltott. Megváltotta a színházjegyeket, gondoskodott fentartott helyéről a vacsorázó-helyen, kocsit hozott, ha a szabadban ért az eső. És még csak a szivarjaimat se szivta el ennek ellenében a jó fiú, mert nem dohányzott. Horváth Sándornak hívták emlékezetem szerint és megígértem neki, hogy ha majd elkészül a tanulmányaival, gondoskodom számára valami kényelmes hivatalról a miniszteriumban. Épen a nagybátyám volt a miniszter.

Azzal a rajongással, lovagi hódolattal, a melylyel a Sándor fiú a menyasszonyom iránt észrevehetőleg viselkedett, nem sokat törődtem. Utóvégre mért ne rajongott volna Magdáról? Magda rendkívüli nő volt, a kibe bizony szerelmes lehetett a bajszatlan, ideálisan gondolkozó gyermekifjú.

Már a kelengye is elkészült, én pedig minden intézkedést megtettem az esküvőhöz, a mikor egy váratlan szerencsétlenség összerombolta boldogságomat, terveimet.

Magda szüleivel a Margitszigetről jövet, egy nyári estén a hajó fődélzetéről a Dunába esett. Az est sötét volt, Magda nyomtalanul eltűnt a habok között. Hiába bocsátottak le csónakot a keresésére, hiába merültek víz alá a hajóslegények: Magda eltűnt, elmerült, bár igen jó úszó volt, a ki a tengeri fürdőkben felvette a versenyt a legjobb férfiuúszókkal. A közhiedelem az volt, hogy a leány nyilván a hajó alá került és ott lelta halálát.

Talán mondanom se kell, hogy csaknem megőrültem a fájdalomtól. Mardosott az önvád is, mert azon a margitszigeti kiránduláson nekem is ott kellett volna lenni; valami ostoba kaszinói afférben szekundánskodtam, az tartott vissza. Ha én ott vagyok, bizonyosan kimentem a leányt a habok közül. Vizióim voltak, lázbeteg lettem. Láttam Magdát a hullámokkal küzdeni, közben engem hívott segítségül. Keserves tépelődések, fájdalmas merengések között töltöttem napjaimat. Csak ekkor tudtam meg, hogy mennyire szerettem ezt a leányt. Megfogadtam magamban, hogy csupán az ő emlékének fogok élni, soha más nőre nem gondolok.

Növelte az én és Magda szülei fájdalmát az a körülmény, hogy a leány holttestét nem tud-

ták feltalálni. Az öreg úrral egyetemben felkutatottuk a dunamenti falvakat, a hol áldozatait a folyó partra szokta dobni. Pénzbeli jutalmat tűztünk ki a halászoknak, kerestünk, kutattunk, utazgattunk a Duna mentén, de a sors kegyetlen volt. Még azt a vigasztalást is elvette tőlünk hogy a Magda koporsóján jól kisorhattuk volna magunkat.

A folytonos kutatások közben észre sem vettem, hogy a kis Horváth-gyerekek Magda halála óta a színét sem láttuk. Csak annyit tudtak felőle, hogy a mikor hírt vette Magda halálának, kijelentette, hogy ő sem akar tovább élni. Szegény, ifjú rajongó! Ki tudja hová, merre bujdosott el? Hol húzódott meg sebével, a melyet ideális lelken az élet töre ütött? De hát ő majd csak kiheveri a fájdalmat, én azonban soha többé mosolyogni, örülni nem fogok. Az én életemnek immár örökre vége van. Higgyétek el, hogy az ember csak akkor ismeri meg a fájdalmat teljes valóságában, a mikor saját magán tapasztalhatja. Ne gúnyoljátok a búslakodókat, szomorú embereket!

Az öregek valóságos kultuszt üztek elhalt leánykájuk emlékezetéből. Meghagyták rózsafabútoros leányszobáskáját, ruháit, apróságait itt összegyűjtötték és éjjel-nappal sirtak. Én feljártogattam hozzájuk és segitettem nekik búsulni.

Ebben az időben látogatott meg egy orvos barátom. Különös arccsal nézett rám, megtapogatott, megvizsgált és így szolt hozzám: — Barátom, vedd a sátorfádat és menj ebből a városból. Menj akárhová. Neked felejteni kell mindenáron.

Elutaztam. Körülbelül esztendő múlt el. A szívem épen úgy fáj, mint azelőtt. Egy felvidéki barátom hívott meg vadászatra. A regényes, zordon vidéken, a mély völgyekben, sötét rejtetekben napokig kószáltam, a nélkül, hogy puskámat levettem volna vállamról. Igazi őrszengeteg volt az ott a hegyek között, fél napi járásra nem lehetett találni se falut, se emberi lakot. A rengeteg közepén valami középkori várkastélynak a maradványai voltak. Leomlott tornyok, bedőlt falak, repkényleny benőtt néma folyosók: ez volt a várkastély, a melyben a hagyomány szerint egy elborult elméjű nagyrú lakott régen. Az örült nagyrú szelleme állítólag még mindig ott kísértet a romok között. A szénegétek és más, a tájra vetődött emberek látták is. Ugyan ki adna hitelt a nép fantáziájának?

Magamban sokat üldögéltem a várkastély romjai között. Bizony én nem láttam gyíkot, baglyon, denevéren kívül egyebet. Egy holdas, korászói éjjel ott talált a rengeteg közepén, a várkastély közelében. A romok óriásivá nőttek a holdfényben, a denevérek, baglyok, mint csodálványok röpködtek a falak körül. Egyike volt azoknak a csodálatos éjjeleknek, a mikor a műveletlen, képelődő emberek az égett fatuskókat, kődarabokat élő lényeknek nézik. Az ilyen éjszakák szülik a kisérteteket, a melyek, hogy nincsenek, mindnyájan tudjuk. Szinte kíváncsi voltam, hogy vajjon erőt vesz-e rajtam is a gyermekes képzelődés; a hely és idő a legalkalmasabb reá. Lássuk tehát azokat a kisérteteket. Egy csöpp félelmet se éreztem a szívemben. Leültem egy régi kő-lóczára és néztem a holdfényben úszó várat. A rengeteg alult körülöttem. A hold virrasztott az alvó táj felett.

Körülbelül éjfélre járt, a mikor a néma falak között valami különös nesz hallatszott. Mintha valaki közeledett volna a törpe bokrok között. Tehát, most jön a kisértet! Várjuk meg csendesen. A hold tisztán világította meg a helyet. Nem bírhat el a kisértet, ha csakugyan itt van. Én bizony semmi félelmet nem éreztem abban a perczben. Inkább valami türelmetlen kíváncsiság dobogtatta a szívemet.

A bokrok szétnyíltak és a holdfényben, a kastély folyosóján ott állott a kisértet. Az első pillanatra megismertem: Magda, a menyasszonyom állott előttem. A ruhája a régi, a hajvisellete ugyanaz, a hogy utóljára láttam. Megdörzsöltem a szemem: ébren voltam.

A következő perczben talpra ugrottam. — Magda! — kiáltottam [és az éji alak felé rohamtam. A látomány felém fordult és rémülten nézett

Berón Antal domborműve.

Telcs Ede domborműve.

A VAS- ÉS FÉMPARI KIÁLLÍTÁS ÉRME.

rám. Aztán futni kezdett. Nem úgy, mint a kisértetek halottak, hanem mint az asszonyok, a földiek. Felkapta a ruháját és menekült előlem.

Megbotlottam valamely kőben és a földre terültem. Akkor láttam, hogy több ölnyi mélység tátong előttem. Menthetetlenül belezuhanok, ha még egy lépést teszek előre.

A kisértet eltűnt előlem.

Nemsokára virradt és én átkutattam a várkastélyt. Persze, nyomát sem találtam a kisértetnek. Fejesóválya mentem hazafelé. Sehogy tudtam megérteni a dolgot. Ébren, józanul, nyugodt idegekkel ültem ott, a mikor a kisértet megjelent. Nem tévedhettem. — Láttam teljes bizonyossággal Magdát.

Alig tudtam bevárni az éjszakát, hogy felkeressem ismét a várkastélyt. A rejtély nem hagyott nyugodni. Éreztem, hogy valami rendkívüli dologgal állok szemközt. Csak azt az egyet nem hittem még akkor se, hogy kisértetek, földöntúli lények vannak a világon.

Lesbe állottam a várkastély mellett. Borzasztó hosszú volt az idő odáig, a míg a hold fölemelkedett a rengeteg koronái felé. Akkor egyszerre nappali világosság öntötte el a tájat. Az órák múltak és már azt hittem, hogy a látomány elmarad ezen az éjszakán, a mikor hirtelen ott állott előttem a múlt éjszakai alak: Magda.

Magda volt, teljes bizonyossággal Magda volt. Feszülten figyeltem és pár pillanat alatt átvillant lelkelem a gondolat, hogy a leány akkor nem veszett el a Dunában. Szándékosan ugrott a vízbe és jó úszó létere csakhamar partot ért, a mig holttestét keresték a sötét folyóban. Elment, elbujdosott, mert nem akart a feleségem lenni, a mire talán, tudomásom kívül, szülei is kényszerítették. De hát hogyan került akkor ide az elhagyott rengeteg közepébe, a kisérteties kastélyba?

Ott állott tőlem tíz lépésnyire és világosan kivehettem arcvonásait. Nem sokat változott, a mióta nem láttam. Ugyanaz a szelid, szomorú mosoly az ajkán. Sötét szemei gondolkozva néztek szét. Vajjon mire gondol?

Nem sok idő múlt el. Az erdőből lépések közeledtek. Kutyaacsalás hangzott fel és a sűrűből kilépett egy erdészruhás, puskás fiatalember. Vidáman közeledett a leány felé és mikor elérte, a keblére szorította. Aztán kartkarba fogva, elindultak a rengetegbe...

Arra tértem magamhoz, hogy kormosarcú szénegétek jártak körülöttem. Tehát aludtam és álmodtam az egész éjszakai jelenetet.

A valóság az álommal összekeveredett. Most már igazán nem tudtam, hogy mi az igazság. Nyugalanságomban felkutatam az erdő nap. Semmi nyomra nem találtam. Sőt a romba-dólt várkastély körül is hiába örködtem. A kisértet eltűnt, többé nem mutatkozott.

A földbirtokos elhallgatott. Mosolyogva nézett körül a társaságon.

— No, ugy-e ez nem valami borzalmas história? — kérdezte.

— A társaság egyik tagja most megszólalt: — Azt mondtad, hogy félig igazság a történet? Hol van tehát az igazság?

Gömöri kesernyénen nevetett: — Az igazság az, hogy két év múlva meg-

került halottnak hitt menyasszonyom és most annak a bizonyos Horváth Sándornak a boldog felesége.

Ezzel aztán vége is volt a további kisérteties történeteknek. Egynémelyikünk elgondolkozott, mások poharaihoz nyúltak. A Hernád, az a csalfa, ott bujdosott valahol a messzeségben, fűzek, bokrok mögé rejtözve.

A VAS- ÉS FÉMPARI KIÁLLÍTÁS ÉRME.

A tavalyi vas- és fémpari kiállítás a hazai szakkiállítások közül magasan kivált szakszerű rendezésénél és gyakorlati rendeltetésénél fogva. A rendező-bizottság a kiállítást mindvégig mintaszerűen vezette, a miről élénk tanúbizonyságot ad a kiállításnak most megjelent kitüntetésű oklevele és az ezzel együtt járó kiállítási emlékérem, melynek rajzát mai számunkban bemutatjuk.

Az emlékérem a legjobb plakettek egyike, a melyek nálunk újabb időben készültek. Egyik oldalán, melyet *Berón* Antal készített, az elismerés gúnyusa megkoszorúzza a becsületes munkát, a másik oldal pedig a kiállítás védnökeinek és helyettes védnökeinek, *Kossuth* Ferencz kereskedelmi miniszternek és *Szerényi* József kereskedelmi államtitkárnak képét mutatja *Telcs* Ede művészi munkájában, a mely a két kiváló férfiú együttműködésének és alkotásainak egyik érdekes emléke lesz.

ÚJ NÉPSZINHÁZAK.

Budapest életében megszívlelést érdemel az az újabb szociális jelenség, mely a villamos színházak nyomán keletkezett. Pár év előtt ennek a nemrégiben általánossá vált intézménynek még a neve sem volt kialakulva. Nevették kinematografnak, projektografnak, mozgóképeknek s még vagy nyolcféle néven az új vállalatot, a mig megkapta végre a villamos színház nevet. Persze ez is csak olyan kényszer-elnevezés, de valamivel közelebb jár a valósághoz és többet fejez ki, mint az előbbiek. A mozgókép kezdetben az uri- és előkelő osztályok számára való látványosságnak szolgált. A fővárosi *Urania* színház alapítása is ebből a tendenciából történt s azóta szép sikerrel szolgálja ezt a törekvést. A legalsóbb néposztályok számára az *Urania* azonban aránylag drága árai miatt megközelíthetetlen maradt továbbra is, de az esti 7-től 10-ig tartó előadási idő sem kedvezett a szegényesorsúak életviszonyainak. A munkából élő és a nehéz testi munkában kifáradt embereknek ez az idő alvási vagy a családja körében való tartózkodásra. A városligeti villamos színházak téli beköltözésével tavaly óta egyre nő ebben a vállalatban is a konkurrenzia, úgy, hogy Budapestnek nincs ma olyan forgalmasabb utcája, hol legalább három-négy villamos színház ne hivogatná a járókelőt.

Ezek a feltartóztatlanul sűrűsödő vállalatok eszközei ma már az újajta örömeik és szórakozások terjesztésének. Vannak közöttük per-

a kiról nemrégiben kiderült egy majomketrec előtt, hogy az erkölcsi érzéke nem olyan kiváló és nem olyan emelkedett, mint a hangja, az amerikai bíróság annak idején mindössze csak öt dollár pénzbüntetésre ítélte: de az amerikai közönség sokkal szigorúbban sújtotta. Nem kért többet a művészetéből. Minálunk a publikum akkor itéli bűnösnek a tenoristát, ha az éneke hamis. Amerikában akkor is, ha a tenorista a majomketrec előtt hamiskodik. És a közönség állásfoglalása olyan határozott volt, hogy a newyorki opera igazgatója kénytelen volt fölbontani a Carusó szerződését és helyébe egy másik tenoristát szerződtetni. Ez a másik tenorista Alessandro Bonci. Ez is világhírű művész, rengeteg sikere volt Budapesten is, mikor itt énekelt. Csak hogy a széphanu Boncinak is megvan a maga — csakhogya. Ezelőtt egy rövid esztendővel — megszökött a feleségétől, nem is egyedül, hanem egy milliomas bankár leányával. Ez is volt olyan nevezetes skandalum, mint a Carusó esete a majomketrec előtt. Már most, ha az amerikai közönség bojkottálta Carusót erkölcsi okokból, az osztó igazság szerint nem ölheti keblére Boncit sem, ugyancsak erkölcsi okokból. A mi az egyik tenoristának büne, nem lehet érénye a másik tenoristának. Lehet azonban, hogy az amerikai közönség szemében a bűn csak akkor bűn, ha — Amerikában követték el. Európa az ugyanis annyira tele van mindenféle bűnnel, hogy nem esik súlyos beszámítás alá, ha ott valaki eltéveldik. Ez a fölfogás bizonyára nem valami hízogó ránk európaiakra nézve, de régi dolog, hogy az erkölcsnek is megvan a maga térképe és mi se vagyunk tulságosan elragadtatva az újvilág moráljától. Nekünk is olyanforma képzetünk van Amerikáról, hogy ott minden ötdik ember — sikkasztó, hát ők is fölfehetik rólunk, hogy itt tenorista nem is boldogulhat addig, a míg legalább egy leányt meg nem szöktetett.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

VII.

Mézeshetek fegyverben.

«Ezerhatszötvenhétben,
Mikor, ember, jutsz ennyiben,
Rezzen világ minden részben,
Mert az nagy év perzen ebben...»
(Ujfalvy Imre debreczeni schola-mester
és prédikátor jóvendőlése 1808-ból.)

Kegyetlen hidegnek ígérkezett a tél. Még csak december elején voltak s már is hóba-fült a Zamos völgye, mikor Tholdalagi Mihály Gernyeszegen és Vásárhelyen át hazavitte fiatal feleségét. Nem soká időztek Székelyország fővárosában, csak épen elbúcsúztak a kiséző rokonoktól, Petrichevich-Horváthéktól, Angyalossyékától, Péktyéktől, kik a háborús hír hatása alatt szintén mind siettek hazafelé, készülődni a január 4-iki felülésre. «A viszontlátásra a háborúban!» hangzott a búcsúzó, mely után a Poklos völgyébe, a jediti útra kanyarodott le az ifjú házasságok a fejedelmi hintó. Kezet kézben tartva, most csak annál közelebb húzódtak egymáshoz és beszéltek boldogító, édes dolgokról. No, otthon lesznek már némsokára! És milyen jó, hogy Huszár Péter és Thorozkay Judith se lesznek messze tőlük; amott van, Jedden túl, Kebele-Szent-Iván, ott fognak ők lakni. Ámde hiába ígérkezett Mihály vidítani Margitot, a fiatal asszony egyre búsbabban simult hozzá.

— Három hét az élet, — mormogta, — három hét az én életem... örömmek kevés, búcsúnak szívzaggatón sok! Mert én most hogy hazamegyek kegyelmedhez, máris úgy érzem, búcsúszom kegyelmedtől...

— Szívem, csak arra gondolj, hogy mentől hamarabb megjövök én a hadakozásból!

Margit azonban a fejét rázta:

— Én beteszem a lábam a házba s kegyelmed akkor húzza ki a magáét onnan. Még meg se érkeztem s máris megyen el a jobbik felem! Hisz mielőtt a himes ládám kirakhatnám, máris kegyelmednek kell málháznom hosszú útra, — hadi útra, honnan, a mindenható tudja, van-e visszatérés...

Akkor végre befördültek a vadregényes koronkai völgybe. Hó takarta a tájat itt is, fehér volt a falu s fehérek azok a furesán rakott, kekek Békeshalmok, melyek közül a Tholdalagi várkastélya kiemelkedett. Felette méltóságos egy lakóhely volt az, — tornyos és bástyás kúria, melyet a tatárok látogatásai óta egyre vastagabb falakkal raktak meg. Boldogult János Zsigmond király idejében még a vitéző Mihályfi familiáé volt, ennek defektusán szállt Kovácsóczy Farkasra s úgy a Tholdalagiakra. Innen parancsolt mint főkapitány az egész Maros-, Udvarhely- és Háromszéknek az ifjú Tholdalagi édesapja, öreg Mihály úr, Bethlen Gábornak ama híres főembere, a ki tizen-nyolc évszázad keleten, nyugaton, s mint tanácsúr, főispán s hádivézer ugyan kivette a maga részét Erdély aranykorának dicsőségéből. Látott alatta Koronka pompát eseket, hisz mikor öreg Mihály úr másodszer esküdött Petky Erzsébettel, nemcsak I. Rákóczy György tisztelte meg a nászt prezenziájával, hanem a két oláh vajda is eljött a lakodalomra. Bezzeg most vége a mozgalmas napoknak, — a hét leánygyerek férjhez ment, öreg Mihály úr, meg Petky Erzsébet is rég sirban pihennek már s csak az őket túlélt nagyanya, a nyolc évszázad jóval felül levő Bessenyei Borbála fogadja az ifjú párt a csöndes kastélyban.

Mire a Rákóczy-híntő a kíséző fejedelmi dragonyokkal az öreg fák alá robot, a kapu előtt már rendet állnak a várbeli vörös darabontok és cselédek: asztalnokok, sáfárok, pecezők, csatlósok. A főporkoláb, Pallos Imre parancsol nekik, de nem övé az üdvözlő szó, hanem a marosszéki lovas-századok küldött-ségének hadnagyáé, zentrontási Vayda Gáspáré, ki mellett a gyalogló főszékelyek nevében Sipos Máthé kiáltja az éljent. A még hajnalban világra küldött fullajtároktól tudják ők már a háborús hírt és Vayda Gáspár uram hareziasan üdvözlő néhai dicsőséges főkapitányuknak a méltó fiát:

— Rám bizatván summája ennek a követségnek, imhol szeretettel kívánom, hogy Istennek az ő adakozó kezei kegyelmeit iránt soha meg ne rövidüljenek, hanem igen is szépen tényező házassággal jutalmazza szerelmes frigyüket. Hogy a szerencsének ama szép kezeke, melyet vaskar tart a Tholdalagi-czimerben, soha balra ne forduljon, hanem mindig csak jobbra, — a legeslegjobbra! Tudjuk mi jól, hogy hamarosan hadba megyünk mindannyian, de addig is — békével örvendezzenek kegyelmeitek fegyveres mézesheteiknek. Kegyelmedet, Mihály uram, hitvese csókjain, éltesse az Isten, kegyelmed, Margit asszonyunk pedig né búsuljon: szép az hadba menni, de még szebb onnan megjönni, dicszszel, dicsőséggel, várakozó ifjú feleséghez!

Mihály úr jó szívvel veszi a köszöntőt, megveregeti a vállát a porkolábnak s aztán főként atya három öreg csatlósát: Csütörtök Jánost, Péntek Istvánt, meg Szombath Ferenczet üdvözlö. Híres szolga volt ez a három furesa atyái, — Béstől Sztambulig sok ezer futamatnyi földet bejártak ők az öreg Tholdalagi-val és temérdekét tudtak mesélni operenziántúli kalandjaikról. Az ő páncélos térdükön nőtt fel a kis Mihály, tőlük hallott először a szultán divánjáról, meg a római császár arany-

palotájáról. Csütörtök János mogorva vén székelly volt, ki a harezai veszedelmeket regélte neki szüntelen, ájtatos Péntek István az udvari és templomi pompák fölől tartotta szóval, míg Szombath Ferencz pedig furesa vitézi adomákkal nevette meg. Öreg Tholdalagi uram szörnyen szerette hallgatni őket, — az egy bibliát kivéve, (melyet úgy mint harminczháromszor olvasott el!) azt tartotta, nincs okosabb tanító-könyv a bármily alázatos élettapasztalásnál. Barátai s maga a Fejedelem is sokat tréfálták őt e három furesa csatlósáért, — a jó ég tudja, hogy is válogatta őket így össze! Szerette mondogni:

— Hagyjátok el, jól vagyok én velük! Igaz, hogy Csütörtök Jankó sokat káromkodik, de az is igaz, hogy Péntek Pista még többet imádkozik, — viszont Szombath Ferkó mindig megnevetett. És így bárhogyan kezdődjék is rám nézve a hét, mindig csak vígan végződhetik. Kell-e több, atyámfiai?

Bezzeg nagyon elérzékenyedik most a három öreg szolga! Szinte könnyezve csókolják fiatal uruknak a köntöse szegélyét:

— Bizony sok hideget és meleget kóstoltunk boldogult urunk szolgálatában, de azért szívesen újra kezdjük!

Mihály vígan szól rájuk:

— No ti ünneppanos jó öregeim, hát fogtok-e szerencsét hozni nekem is?

Az öregek összenéznek:

— Hej, nagy jó uram, — mondják aztán, — fiatalabb legyen az a szerencse nálunk, azt kívánjuk!

— Készülődjete, — súgja nekik az ifjú jelentősen s aztán sietve megyen meg Margittal a kastélyba. Behi üres lett a ház! Csak az asszonyi traktus előtt állanak rendet a Vénasszony s a Frauczimmerék. Ott bent a brassói módra famunkával bélelt szobában vár rájuk a nagybársony karosszékben. Margit illetővé áll meg a küszöbön, — hát ősi az a szoba, a rég elmúlt XVI. század levegője árad elő belőle, de ha lehet, még ősiabb az a benne ülő agg dáma. Mily különös az öltözéke, — ilyet már csak régi arczképeken láthat az ember! Talpig fekete bársonyban van özvegy Tholdalaginé, de még e komor kereten belül is megőrizi ő annak a régebbi Erdélynek a kissé olaszos, középkorias viseletét. És milyen félelemmel teli tisztelettel közeledik hozzája mindenki! Hát nagyon öreg már Bessenyei Borbála, azott az aggságtól, de arczéle még most is nemesen büszke és a hogy kiegyenesedve feltekint, mintha egy elmúlt század emelkednék ki hallottaiból. Parancsoló és kemény ez a tekintet, a mint hogy nem is a Rákóczyak idejének újmódi erdélyi hölgye ő, hanem a hatvan évvel azelőtti Báthory-kornak a nagyszülője, — nem a circumspetus jelennek az alkalmazkodó nője, hanem egy vadabb, szenvedélyesebb kornak az utolsó fentmaradt típusa. Kissé bizalmatlan kíváncsisággal tekint a közeledő Margitra:

— Té vagy az, leányom? No, jer ide, hadd lássalak.

Margit elfogódva térdel eléje s ő fonnyadt kezeibe veszi arczát. Nézi merően, tapogatja, aztán lassan felderül barázdas, szigorú arca. Megpaskolja a fiatal asszony képét s indulatos gyöngédséggel szorítja magához.

— Jól van. Szerettek. Berekeszték ide a szívembe, Mihály mellé. Benne vagytok mind a ketten.

— Köszönöm asszonyám...

Bessenyei Borbála csak tovább nézi őt. Már mosolyog is:

— Tetszel nekem, leányom! Nem látszol se

nyúl, se rókafelelem, — a magam fajtája vagy. Van benned erő és büszkeség is...

Ámde özvegy Tholdalaginé zsémbes asszony, neki mindig szidnia kell valakit. És ő csak annak az árán tudja kimutatni szeretetét a kiválszott lény iránt, ha annál jobban szidja a többieket. Kezdi is már:

— Hej, ne is légy olyan, mint ezek a mai hebehurgya kisasszonyok, a kik már nem is becsületes asszonyállatok többé, hanem csak afféle pántlikás bábuk, czifra gögök. Bezzeg az én időmben mások voltunk mi Báthory-asszonyok! Tudunk túrni, de tenni is; nem féltünk a vértől, csak Istentől és szeretünk az urunkat. Szeressed te is az uradat. Nagy szüksége lesz rá...

Margit búsan hajtja le a fejét:

— Hiszen hadba megyen!

— Igen bizony, — tódítá Mihály, — lengyelbe megyünk, háború lesz. Tán nem is tudja még asszonyám...

Bessenyei Borbála jelentősen bólint. Felveszi az ölében tartott ócska könyvet és emelt hangon szól:

— De igen is tudom, — hatvan esztendeje tudom már, hogy rettentő háborúság leszzen most, Anno 1657-ben. Isten büntetéséből el fog pusztulni Erdély, eljött a végvasárnapja... Mit álmétködtök úgy? Ósmertem én azt az istenes debreczeni prédikátort, Ujfalvy Imrét, a ki proféta hittel még 1598-ban megjósolta mindezeket előre. Itt a könyves s itt vagyok én tanú rá, hogy évről-évre hűvésegen beteljesedett minden próféciája. Megmondotta: vérben fog nyugodni amaz utolsó Báthoryak napja, jelentette Bochyak uram jöttét, a híres-neves Bethlen Gábor dicsőségét, s ő utánuk öreg és ifjú Rákóczy György adventusát. Im halljátok, mit ir az Urnak következő esztendejére:

«Ezerhatszötvenhétben,
Mikor, ember, jutsz ennyiben,
Rezzen világ minden részben,
Mert az nagy év perzen ebben...»

Sejtelmesen hangzik az agg hölgy szava. A háttérben álló porkoláb s a csatlósok összenéznek.

— Hát a zsoldárokkal együtt sokat éneklük ezt most Erdélyországban, — súgja Péntek István.

— Eh, ördög rostélyára az ilyen bolond babonával! — dörmögi Csütörtök János.

Szombath Ferencz vállat von:

— Nem lehessen tudni, — hátha mégis ráhibáz az igazságra!

Mihály úr csitítani igyekszik nagyanyját, Bessenyei Borbála azonban kérlelhetetlenül ismétli:

— Be fog teljesedni! Én mondom, kinek Isten érdememen felül sokasította napjaimat, ki Báthory István lengyel királyságától Bethlen Gábor magyar királyságáig nagy summa időt megértem s látom a régi erdélyi virtusnak tökéletes alászállását. Ki a hibás? Én ki mondom: öreg Rákóczy György, — istenes ember volt ő Nagysága, de természetére nézve fukar és circumspetus kalmár, ki családi jószágot csinált Erdélyből és csak arra gondolt, hogy kineset takarítson Sárospatakra. Hisz fejedelem létere fiát küldte a váradi piacra mézet árulni!... De a főbaj ott volt, hogy csak tokban szerette a kardot. A fia? Ép oly fukar, mint az apja, de e mellett még hivalkodó nagy-ravágyással is megverte az Isten. Majd felveti a pénz, hát királylyá akar lenni. Kihuzná azt a roszdás kardot, ámde úgy itélem, késő. Elszokott már Erdély a hadakozástól, megromlott. Kik vagytok ti? Magyarok? Hisz felében már deákul gagyogtok. Vitézek? Lehettek azok, de hol a tanult kapitány, a ki vezessen? Hej,

A «Totár-rabság» című regényhez.

Sejtelmesen hangzik az agg hölgy szava.

az én időmben még talpig vasban jártak a bátorak, ti ma már el se bírjátok többé azt a páncélt! Megvan a régi buzogány, de kar is kéne hozzá. A Fejedelem pedig nem bírja, — vesztébe rohan. Megmondta Ujfalvy uram, és hogy énnekem meg kellett érnem ezt!

Huszár Margit elképedve hallja a szavak e komor aradatát. Végre kezeit tördelve tör ki:

— De asszonyom, könyörgök, ilyen végveszedelemben hogyan ereszszem el én az uramat?

Özvegy Tholdalaginé felveti a fejét. Kiegyenesedik benne a Báthory-kor kemény nagyszonyja:

— Még kérdés? Mikor egész Erdély elmegy, csak az én uram fiának a fia maradjon itt a honheverés porában? Hisz ha valakinek, úgy neki ott a helye. Ismerem a fajtánkat, ilyen legények tán még megfoghatják a sorsnak ránk gördülő kerekét. Ne sirj, leányom. Ha már úgy kell, csak csókolja őt ellenség fegyvere, úgy is sebhely a vitéznek az ő igazi czimere. Te kérlelheted az uradat, de én parancsolok az unokámnak!

A fiatal asszony háborodottan borult Mihály nyakába:

— Édes jó uram, csak az én szeretetemből kovácsolhatnék páncélt kegyelmednek!...

Bessenyei Borbála nézi őket egy darabig, aztán szól:

— Úgy, szeressétek egymást. Három nap múlva úgy is Lustrára jönnek a marosszéki századok. Addig boldogok lehettek, — addig elbúcsúzhattok...

Harmadnapra csakugyan bekopogtatott a nagyanya a fiatalokhoz. Kezet kézben tartva ülték ott az ablakélyedés löczáján és Margit könnyezve hajtotta fejét a Mihály vállára.

Bessenyei Borbála kelletlenül rázta a fejét: — Ejnye no, tán nem is vagy te a Tholdalagi Mihály felesége, hogy még mindig sirsz! A mi familiánkban minden asszony tudta eddigéle a kötelességét!

A fiatal asszony feleszmélt s szegyenkezve törölte le a könnyeit. Nehéz volt a percz, de döntő; hatott a szigor s a nagyszony példája talpraállította Margitban lankadó önértetét.

— Asszonyám, — szól, — tudni fogom a kötelességemet én is.

Aztán nagyon erőt véve magán, még egyszer megölelte Mihályt.

— Édes jó uram, én imhol kegyelmedtől most

búcsút veszek. Az én istenem áldja kegyelmedet minden jóval s az én szerelmem védje minden rossz ellen!

És attól a percztől fogva tényleg mintha kicseréltek volna Huszár Margitot. Feledte érzelmes gyöngeségeit és a leglázabb házi-asszonyi munkába ölte bántódását. Mialatt Mihály a nyolcz lovas és egy gyalogló fős század felültetésével vesződött, addig ő otthon a hadra való málházás dolgában tevékenykedett. Teltek a napok, már a második hét is a vége felé járt s ő az alatt alig láthatta elfoglalt urát. Csak olykor lett jutalmává egy-egy sebtében kapott csók. De azért nem panaszkodott. Azzal kárpótolta magát, hogy annál gyöngédebb szeretettel készítette elő a Mihály hadifelszerelését.

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöppin Aladár.

Ki nem állhatta az olyan jeleneteket, melyeket nem ő csinált s nem tűrhette, hogy a férje kitége magát a cselésdés kíváncsiságának.

— Beteg vagy? — kérdezte újra.

— Beteg? Nem, — hanem tönkre mentem, — felelt a férj.

Lily rémülten sikoltott fel, az anyja pedig felugrott.

— Tönkre mentél? — kiáltott, de hirtelen uralkodva magán, nyugodt arccal fordult Lilyhez.

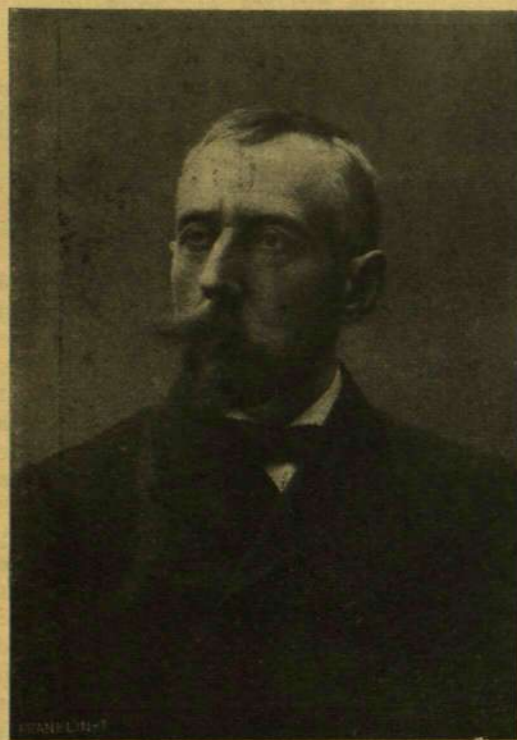
— Csukd be az ajtót, — mondta.

Lily engedelmességet s a mikor visszafordult, az atya ott könyökölt az asztalon, a fejét tenyerébe hajtva.

Barné mellette állott, sapadt-fehér arccal, a mely körül természetellenesen sárgának látszott a haja. Ránézett Lilyre, a mint ez közeledett hozzá: a tekintete rettentő volt, de a hangját valami kisérteties nyájasságra kényyszerítette.

— Apa nem jól érzi magát, nem tudja, mit beszél. Nincs semmi baj, de jobb lesz, ha fölmegy a szobádba. És ne szólj semmit a cselédeknek, — tette hozzá.

Lily engedelmességet; mindig engedelmességet, ha anyja ezen a hangon beszélt hozzá. Az anyja szavai azonban nem vezették félre, mindjárt megértette, hogy tönkre jutottak. A sötét órákban, melyek ezután következtek, ez a tény árnyba borította még atyja lassú és nehéz haldoklását is. A felesége szemében Bart nem számított többé: megszűnt létezni, a mint nem tudta betölteni rendeltetését. Az asszony annak az utasnak az ideiglenes magatartásával ült férje ágyánál, a ki egy elkésett vonatra vár,

ROALD AMUNDSEN SARKUTAZÓ.

hogy induljon már. Lily érzése gyöngédebb volt: rémült szánakozással nézte apját. De az a tény, hogy többnyire nem volt eszméleténél, és hogy figyelme, ha belopózott a szobájába, egy pillanat múlva elfordult tőle, még idegebbé tette a leány előtt, mint kicsiny korában, mikor sohasem látta este előtt. Mindig mintha ködön látta volna — előbb az álomság, később a távollét és a közöny ködén át — és most ez a köd mind sűrűbb lett, a míg az alak egészen elveszett benne. Ha valami kis szolgálátokat tehetett volna neki most, betegségében, vagy pár szeretetteljes szót válthatott volna vele, a gyermeki érzés megmozdult volna benne, de a szánakozása, nem találva alkalmat a nyilvánulásra, megmaradt a közömbös néző hideg szánakozásánál, melyet beárnyalt az anyja komor elkeseredettsége. Bartné minden pillantása és mozdulata mintha ezt mondta volna:

— Most buslakodsz miatta, de majd más-ként gondolkodol, ha megtudod, mit tett velünk. Megkönnyebbülés volt Lilyre nézve, mikor atyja meghalt.

Aztán egy hosszú tél következett. Valami kevés pénz maradt, de a Bartné szemében rosszabb volt a semminél, neveléses dolog ahhoz képest, a mit joggal elvárhatott. Mit ér az élet, ha az embernek úgy kell élnie, mint egy disznónak? Elkeseredett apathiába süllyedt, a sors ellen tehetetlen dühöt érzett. Gazdasz-szonyi képességét is elvesztette, vagy legalább nem volt rá többé elég büszke, hogy gyakorolja. Jó volt gazdasszonynak lenni, mikor e mellett az embernek meglehetett a saját kocsija, de ha legjobb akarattal sem lehetett elleplezni, hogy gyalog kénytelen járni, nem volt többé érdemes vesződni.

Lily és anyja helyről-helyre vándoroltak, hol hosszas látogatásokat téve rokonoknál, a kiknek háztartását Bartné kritizálta és a kik nagyon helytelenítették, hogy megengedi Lilynek, hogy az ágyban reggelizzen, holott semmi kilátás nem nyílik a számára. Majd olcsó európai helyeken időztek, a hol Bartné büszkén távol tartotta magát a hozzá hasonló szerencsétlen sorsúak egyszerű örömeitől. Különösen arra vigyázott, hogy elkerülje régi ismerőseit és egy-kori sikereinek színhelyeit. Szegénynek lenni az ő szemében a gyalázat egy neme volt; ha valaki a legbarátságosabb szándékkal közeledett is hozzá, ő kárörömet látott benne.

Csak egy gondolat vigasztalta: Lily szépségének látása. Bizonyos szenvedélyes örömmel nézte a leányát, mintha fegyver volna, melyet lassankint előkészít boszújára. Ez volt szerencsésük végső menedéke, a mag, a melyből az életük újra fel fog virágozni. Gondosan vigyázott erre a szépségre, mintha az ő tulajdona, Lily pedig csak az őrzője lett volna s arra igyekezett, hogy beleoltsa a leányba a felelősség érzését, a melyet ily kincs reá ró. Képzeltében végignézte más szépségek pályafutását, rámu-

tatva leányának, hogy mit lehet ilyen adomány-nyal elérni s óva intette őt azoknak a sorsától, a kik ennek dacára nem bírták elérni, a mit akartak. Bartné szerint csakis ostobasággal lehetett megmagyarázni néhány példájának balsikerét. A maga balszerencséjéért a sorsot okolta, nem önmagát, de oly gyűlölettel beszélt a szerelmi házasságokról, hogy Lily azt hitette volna, az ő házassága is ilyen volt, ha nem halotta volna elégszer, hogy úgy beszéltek rá a férjhezmenetelre, — hogy ki beszélte rá, arról sohasem tett említést.

Lilyre kellő hatással volt kilátásainak nagyszerűsége. Jelen életének nyomorúsága varázslatos színbe öltöztette azt a léte, melyre jogosítva érezte magát. Kevésbé világos eszű leányra a Bartné tanításai veszedelmek lettek volna, de Lily tudta, hogy a szépség a hódításnak csak nyers anyaga s hogy sikert arasson az ember, ahhoz más művészetekre is van szükség. Tudta, hogy a fölény érzését bárnikip is elárulni egy néme az ostobaságnak, melyet anyja anynyira elítélt s nem kellett neki sok idő annak megtanulására, hogy egy szépségnek több tapintatra van szüksége, mint egy közepes arczú nőnek.

Lily ambíciói nem voltak oly közönségesek, mint az anyjái. Ennek a derék hölgynek a panasza közt szerepelt az is, hogy a férje — régebben, mikor még nem volt olyan nagyon fáradt, — az estéit versek olvasásával fecsérelte el. Azok közt a holmik között, melyeket halála után elárvereztek, találtak is néhány tucat ócska könyvet, egészen eltemetve a cipők és orvosságos üvegek közt a szekrényében. Lilybe talán ezen a réven került egy kis érzelmesség, a mely idealizáló vonást adott legprózaibb czélzatainak is. Szeretett a szépségére úgy gondolni, mint jöttetek eszközére, a mely alkalmat fog neki adni, hogy olyan állást foglalhasson el, a hol érezhető hatását a finomság és jóízű terjesztésére. Szerette a virágot, a szép festményeket és az érzelmes regényeket s azt gondolta, hogy ezek a kedvteléseik megmésztik világi előnyökre való törekvését. Nem szeretett volna férjhez menni olyan emberhez, a ki semmi egyéb, csak gazdag, titokban szegyezte anyja durva pénz-imadását. Lily legjobban szeretett volna egy angol főurat, a kinek politikai becs-vágyai és nagy birtokai vannak, vagy ha ilyen nem akad, egy olasz herceget, a kinek kastélya van az Apenninekben s örökölődő állása a Vatikánban. Bukott ügyek romantikus varázsszal voltak rá, — szerette úgy elképzelni magát, mint a ki büszkén félrevonul a Quirinal közönséges eső-dületétől s feloldozza ennek élvezeteit egy ősi tradíciónak...

Mily régi és messzefekvő dolognak tűnt fel most mindez! Ezek az ambíciók ép oly hiábavalók és gyermekesek voltak, mint a régebbiek, a melyek egy mozogni is tudó, igazi hajas babának bíráására irányultak. Csakugyan csak tíz éve annak, hogy képeletében egy angol főúr és egy olasz herceg között ingadozott? Lily lelke nyughatatlanul sietett át a közbeeső sivar időközön...

Két évi kóborlás után Bartné meghalt, — a mely undortól halt meg. Gyűlölte a nyomorgást és sorsa nyomorgásra kényszerítette. Reményei Lily fényes házasságáról elhalványultak az első év után.

— Nem mehetsz férjhez, ha az emberek nem látnak, és hogy láthatnának ezekben a lyukakban, melyekbe be vagyunk dugva?

Ez volt az elkeseredett panasza s az utolsó dolog, a mit leányának lelkére kötött, az volt, hogy meneküljön a nyomorgásból, ha tud.

— Ne engedd, hogy a nyomor lehúzzon magával. Vergődj ki belőle valahogy, fiatal vagy, megteheded, — mondogatta neki.

Rövid new-yorki tartózkodásai egyikén halt meg s Lily ekkor központja lett egy családi tanácskozásnak, a melyben azok a gazdag rokonok vettek részt, a kiket ő

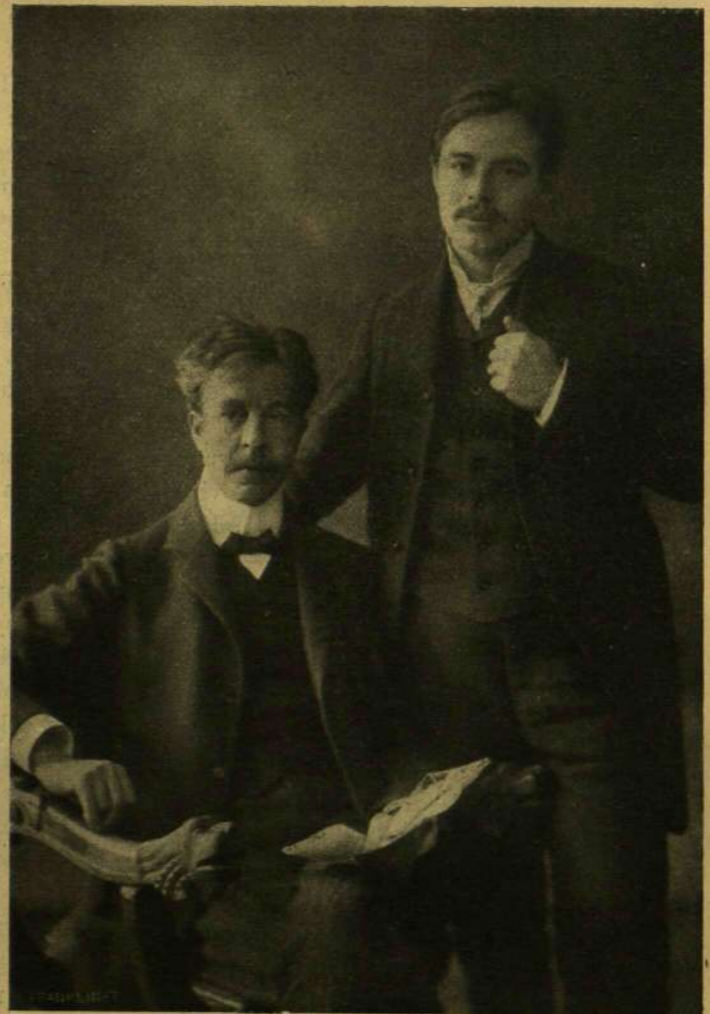
le szokott nézni, mert úgy éltek, mint a malacok. Lehet, hogy volt valamelyes sejtelmük azokról az érzelmekről melyekben a leány nevelkedett, mert egyikük sem mutatott valami élénk vágyat az ő társasága iránt. A kérdés már-már megoldatlan maradt, a mikor Peniston asszony egyet sóhajta kijelentette:

— Majd én megpróbálom egy évre. Mindenki meg volt lepelve, de valamennyien elleplezték meglepetésüket, csak hogy Peniston asszony meg ne ijedjen és vissza ne vonja elhatározását.

Peniston asszony Bartné özvegy nővére volt s bár épen nem ő volt a leggazdagabb a család tagjai között, a többi rokonok alig győzték felsorolni azokat az okokat, melyeknél fogva ő van leginkább hivatva arra, hogy Lilyt gondjaiba fogadja. Első sorban ő egyedül van s csak kellemes lesz neki egy fiatal leány társasága. Aztán ő néhanapján utazni is szokott s Lily jártassága a külföldi szokásokban — melyről konzervatívabb rokonai mint valami szerencsétlenségről beszéltek — legalább jó lesz arra, hogy mint utitárs szolgálatakat tehessen Peniston asszonynak. De a jó asszonyságra természetesen nem ezek az érvek hatottak. Magához vette a leányt, egyszerűen azért, mert senki sem akart róla gondoskodni s mivel megvolt benne az álszemérem azon neme, a mely az önzés elpalástolására vezet, habár eltüntetni nem tudja is. Peniston asszony nem mutatott volna önfeláldozást egy lakatlan szigeten, de itt, a hol az ő kis világának a szeme rajta függött, bizonyos öröme telt saját nemes elhatározásában.

Leszedte önzetlensége jogos gyümölcsét s e mellett kellemes társat talált unokahugában. Attól tartott, hogy Lily makacs, akadékoskodó és külföldieskedő lesz, — mert még Peniston asszonyban is, a ki pedig néha tett egy-egy külföldi utazást, megvolt a családi borzadály a külföldi dolgoktól, — de a leány olyan alkalmazkodó képességet tanusított, a mely a néni-nél mélyebbre hatoló lélek előtt agasztóbbnak tűnt volna fel, mint az ifjúság nyílt önzése. A szerencsétlenség, a helyett, hogy megkeményítette volna Lilyt, hajlékonytá tette s a hajlékony anyagot nehezebb megtörni, mint a merevet.

Peniston asszonynak azonban nem esett rosszul huga alkalmazkodása. Lilynek nem volt szándéka hasznot húzni néneje jószívűségéből. Igazán hálás volt a menedékre, melyet nyuj-

A «MONNA VANNA» OPERA SZERZŐI: A KÉT ÁBRÁNYI EMIL.

tott neki: Peniston asszony háza legalább külsőleg nem volt nyomorúságos. De a nyomorúság olyan dolog, a mely a legkülönbözőbb áruházban szokott megjelenni s Lily rájött, hogy ép úgy megvan a néneje költséges életében, mint a kontinentális penzió-házak sivárságában.

Peniston asszony afféle szintelen teremtés volt; lehetetlen volt róla elképzelni, hogy valaha is élénk tevékenységek gyújtópontja lehetett volna. A legfeltűnőbb dolog rajta az a tény volt, hogy a nagyanyja a Van Alstynne-családból származott. A régi New-York e jótáplált és iparkodó törzslakosságával való rokoni összeköttetés nyilvánult Peniston asszony szalonjának jéghideg rendességében s kitűnő konyhájában. A régi new-yorkiaknak ahhoz az osztályához tartozott, a kik mindig jól éltek, gazdagon öltözöttek, egyebet aztán nem is csináltak s Peniston asszony szigorúan ragaszkodott ezekhez az örökletes kötelességekhez. Mindig csak nézője volt az életnek s a lelke hasonlatos volt azokhoz a tükrökhez, melyeket hollandus ösnői az ablakjuk elé akasztottak, hogy a megközelíthetetlen háziasság mélyéből mindig láthassák, mi történik az utcán.

Peniston asszonynak volt egy birtoka New-Jerseyben, de férje halála óta nem lakott rajta, — a férje halála, ez a régi esemény, mintha főleg csak azért élt volna emlékezetében, hogy elválasztó pontjául szolgáljon azoknak az eseményeknek, melyek beszélgetése főtárgyat adtak. Olyan asszony volt, a ki pontosan emlékezett a dátumokra s egy pillanatnyi gondolkodás után meg tudta mondani, vajjon Peniston úr utolsó betegsége előtt vagy után kerültek-e új függönyök a szalonba.

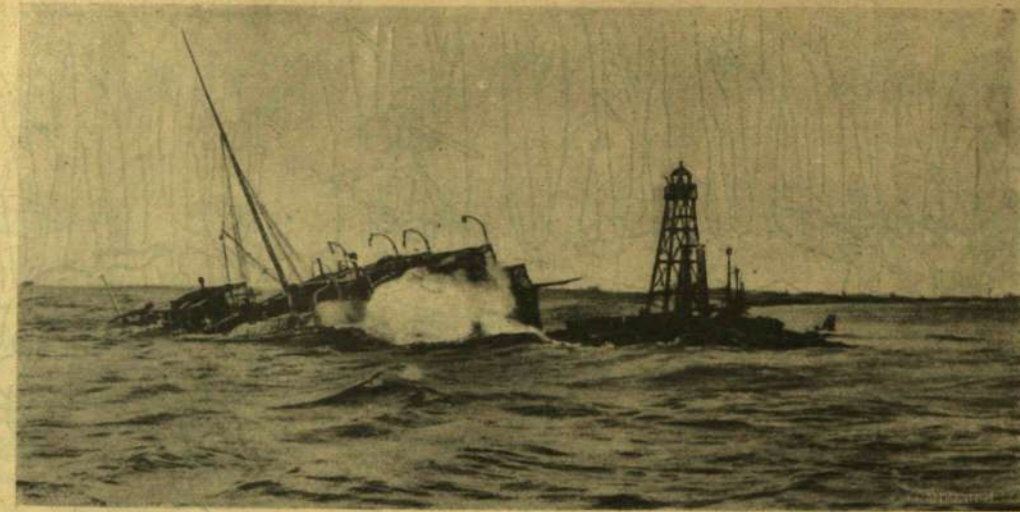
(Folytatása következik.)

ROALD AMUNDSEN.

Kiváló vendége van székesfővárosunknak: *Roald Amundsen*, Nansen és Borchgrevink földije, érdemes norvég felfedező sarkutazó, a ki elsőül ment át egyetlen hajóval: a *Gjøa*-val az éjszaknyugati átjárón, vagyis azokon a jeges ütvesztőkön, a melyek Éjszak-Amerika éjszaki archipelágusán, a szigettengerek között elterülő jégtorlaszokon és szűk szorosokon át vezetnek a Baffin-tengerből a nyílt Éjszaki-Jeges-tengerre. A másik átjárónak, az *Éjszakeletinek* tudvalevőleg *Nordenskjöld* báró a hőse, a ki a *Vega*-val került meg éjszakon Ázsiát.

Amundsen négy esztendeig járta az éjszaki sarkvidék jeges ütvesztőit.

Nem az Andrée-féle problémák hajszolták, nem is tért egyenest a Nansen vagy Szavojai Victor Amedeo abruzzói herceg útjára, nem követte Sverdrup példáját sem; nem akarta megostromolni az éjszaki sarkot és megtérni a vele egyidőben útban levő Peary-nek babérait, a ki Nansen és Cagni kapitány fényes rekordját még fényesebben gyűrte le, mert eljutva az éjszaki szélesség 87. foka és 6. percéig, legközelebb ért az éjszaki sarkhoz, csak 325 kilo-

A «BERLIN» HAJÓ RONCSA A MENTÉS UTÁN.

méternyre maradt tőle. Amundsen két problémát oldott meg. Kikutatta az éjszaki mágneses sark természetét és egyetlen hajón: a *Gjøa*-n ment át az éjszaknyugati átjárón.

Az oceanográfai ismeretek megszerzése céljából ismételtén bejárta Grönland jeges partvidékét, miközben földije, Sverdrup expedíciójának megmentésére törekedett; a földmágnesség tanulmányozása végett látogatta Wilhelmshaven, Potsdam és Hamburg expedícióit s különösen a Seewarte-t, a hírneves *Neumayer* astrophysikai és földmágnességi állomását.

Am a norvégok lelkében lobogó vágyódás, a tenger hagyományos szeretete Amundsent ismételtén is kiszóltította a tengerre. *De Gerlach* belga expedíciójának első tisztjeként járt a Déli-sarkvidéken, majd 1903-ban *Gjøa*-jával önálló sarki expedíciójába fogott.

A *Gjøa* kicsike «schooners», gépezete petrolummotor, hossza 70, szélessége 20 méter. Ily kicsi járomű nem járt eddigelő Éjszak jégtorlaszai között: a jégzajlás birodalmában. Amundsen okult a múlt szomorú példáiból; látta, hogy hajóóriásokkal ott boldogulni nem lehet, miként cserben hagyta a szerencse legutóbb *Toll* bárót és *Fialá* is, a ki a mecenásának, *Ziegler*-nek jóvoltából épült nagy *Amerika*-val indult éjszaknak, — hogy aztán az utána menesztett *Terra nova* mentse ki őt és embereit az éhhalál torkából. De az *Amerika*-nak még csak a roncsait sem lehetett megmenteni.

Amundsen számítása bevált; a kis *Gjøa* pompás hajónak bizonyult. Expedíciója nyolcz tagból állott, emberei között volt *Hansen*, az ügyes dán tengerész-tiszt. A hajó hat esztendőre való élelmi-szert vihetett magával, mert odafönn a jeges világban rénszarvas és lazac van bővében.

Az expedíció 1903 július 17-én indult el Krisztianából; pár hét múlva már Grönland partjain járt s Godhavn kikötőjében szán elé való kutyákat vett a hajó földézetére. A Baffin-öbölből a Lancaster-szorosa tértek; a sűrű köd

Amundsen tengerész kapitány Norvégia szülőte. Harmincznégy éves, szikár, érdekes alak; arczán szilárd energia és a zordon Éjszak komorsága borong. Szülőföldjén iskolázott, Krisztiania egyetemének volt 1890—93-ig jeles hall-

HOEK VAN HOLLAND LAKOSAI A MÓLÓRÓL NÉZIK A «BERLIN» PUSZTULÁSÁT.

A SZERENCSES VADÁSZ. — Garay Ákos tífás rajza.

tartóztatta őket, a zajló jég pedig sokszor elállotta útjukat. Eleveztek Éjszak-Devon délnyugati szakaszáig; a Beechey-szigetig, a hol a boldogtalan Franklin 1845—1846-ban utolsó telét töltötte. A Peel-szorosban még nehezebben haladhatott a «Gjøa»; a hajó kompaszát egyre zavarta a közeli mágneses sark s únos-untalan jégtorlaszok sáncza vette körül hajójukat.

Rettenetes küzdelmekkel érkeztek Boothia Felix partvonalára, a hol James Ross 1831-ben a mágneses sarkot megtalálta. King William-sziget egyik védett öblében — Mac Clintock Peterson-öblében — kötött ki a hajó, ez lett a Gjøa-kikötő; innen adott egyszer-kétszer hirt önmagáról Amundsen expedíciója, melyről már-már azt hittük, hogy szintén elődjeinek szomorú sorsára jutott.

A kikötő közelében ütöttek tanyát a sarkutazók; ott építették házikójukat és állították fel astrophysikai, meteorologiai és földmágnességi műszerekkel — önjelző készülékkel — kitűnően felszerelt observatoriumukat. Tizenkilenc hónapig figyelte ott, a mágneses sark közvetlen közelében, Amundsen a Föld mágneses erejét és a sarknak távolhatását. A felszaporodott adatok kiszámítása, értékesítése eltart majd vagy három évig. Amundsen azt hiszi, hogy a mágneses sark természetét, titkát alaposan kitanulmányozta s hogy az önjelző műszerekkel végzett észlelések alapján a közel jövőben meg fogjuk állapítani, vajjon a mágneses sark állandó-e avagy változó?

A sarkvidéki tél borzalmaiból bőségesen kivette részét az expedíció. A hőmérő kenesője akárhányszor 61.7 fokra szállott zérus alá. Meteorologiai és földmágnességi észleletekkel, számítva végzett pontos kartografiai főlvételek-

kel telt az idejük. Egyhangú életükbe csak a tanújukra vetődő egyik-másik barátságos eskimótörzs hozott valamelyes változatosságot, de akadtak gonosz eskimók is, a kik kirabolták élelmi raktárukat. A második tél kissé enyhébb volt az elsőnél.

1905 augusztus közepén ismét útra kelt az expedíció. A Simpson-szoros torkát elállotta a jégzaj hatalmas öve s így azokon a keskeny s akárhány helyütt sekély ütvészőkön kellett átvergődnie, a melyek Viktória-Wollastont és Bank-Landot az amerikai kontinentstől elválasztják. A «Gjøa» szörnyű nélkülözésekkel érkezett a Mackenzie-folyó torkolatának tájékára, de itt — szeptember 3-án — rettenetes jégtelegek fogták közre a hajót, mely feltétlenül elpusztult a jégtorlaszok között, ha két san-franciscói hajó, az *Alexander* és a *Bowhead* segítségére nem siet. Az expedíció innen már tovább nem indulhatott; a partok mentén is mindenütt vastag jégpánczél borította az ozeánt. King-Pointnél, a hol különben a *Bonanza* nevű hajó is megfeneklett, harmadik telére rendezkedtek a «Gjøa» emberei. Amundsen kapitány október 27-én odahagyta a Herschel-szigetet s kutyáktól vont szánon december 5-én érkezett az alaszakai Eagl-be, a honnan hirt adhatott diadalmas útjáról: az éjszakai útjáról való átkeléséről.

Ezt az átjárót használta volna a Franklin expedícióját kutató *Mac Clure* is 1850-ben, ám hajója odaveszett s ő maga is embereivel együtt, három évig tartó, rettenetes nélkülözésekben gazdag barangolással, a jég hátán jutott el *Kellett* hajóhoz; ezek mentették meg.

A «Gjøa» majd egy esztendői vesztéglés után 1906 augusztusában szabadulhatott ugyan önkéntelen fogságából: a jégtorlaszokból, de a

négyszáz év óta keresett átjárón való első átkelés dicsősége Roald Amundsené lett.

A Magyar Földrajzi Társaság a nevezetes út befejezése alkalmával táviratilag üdvözölte a fáradhatatlan sarkutazót, a ki most ugyancsak Földrajzi Társaságunk meghívására jött hozzánk.

Dr. Lasz Samu.

«MONNA VANNA» — OPERA.

Maeterlinck világhírű drámájából, a «Monna Vanna»-ból magyar zeneköltő írt operát. A közép-kori olasz tárgyú darabot a magyar közönség 1902 vége óta ismeri; a Nemzeti Színház számára *Ábrányi* Emil, az ismert és kedvelt költő fordította, s ugyancsak ő dolgozta fel opera-szöveggé is. Az új opera zenéjét pedig fia, ifjabb *Ábrányi* Emil szerzte.

Négy év alatt ötvenszer adták a drámát Budapesten, s bizonyára minden vidéki város színtársulata is bemutatja; az olvasóközönség tehát ismeri; nem kell részletesen elmondanunk a cselekvényt, mely Monna Vannának éjjeli látogatása körül forog a vár-ostromló Prinziálléni.

Az operaszöveg írója értette a módját, hogy a zeneköltő számára lehető sokat menten meg az eredeti színmű költői szépségeiből. Egy hibát azonban elkövetett: az operaközönség szereti a balletet, táncjelenetet, *Ábrányi* tehát betöltötte tőle is — de nem a maga helyén; t. i. a híres pisai ferde torony tetején kigyúló tűzből, mely tehát Monna Vannának megvilágítja az utat, Prinziavalle már tudja, hogy egyetlen nagy szerelmének tárgya hozzá jön; de nem győzi vární, behívhatja sátrába kedvelt katonáját és a markotányosnékat, ezek ott isznak és tánczolnak, míg a kémkedő Trivulzio be nem sompolyog. Ezt az egészen új jelenetet leszámítva, a (bár kelletnél hosszabbra nyúlt) szöveget sikerülnek mondatjuk; hiszen tömérdek egymás-

sal viaskodó érzés szólal meg benne, a zeneszerzőnek pedig csak ez kell: érzés, hangulat, a mely aztán az ő zenéjében visszhangot leljen.

Ifjabb *Ábrányi* Emil, a zene szerzője, alig 24 éves, de szép tehetsége már teljes virágában van, a művészet technikai, azaz megtanulható eszközeinek pedig már föltétlenül ura. Még a függöny felgördülte előtt hatásosan szólaltatja meg az ostromlót, éhez a város jajszavát; majd a szép lelkű öreg Marco (Guidónak atyja) jelenete ad alkalmat nemes vonalú dallamokra; míg beáll a drámai összeütközés: Guidó meghallja az ostromló kegyetlen föltételét; innen túl I. felvonásbeli szerepe csupa háborgás, csak egyetlen, de annál szebb dallam sugározza be («Ó édes asszony, tiszta, szent!»). Az eddig anyagi lelkű, most már hőssé magasztosult Monna Giovanna jelenete, a mint már túlesve nagy lelki küzdelmén, előadja a megmészárolható belenyugodva, hogy ezek jóléteért ő kész kockára tenni életét és becsületét — a férj erős indulatának s az összegyűlt nép édes-bús számalommal vegyes örömeinek kifejezését öntötte a megkapó zenébe. A II. felvonás a várakozó Prinziavalle ábrándozásával kezdődik s csupa dallam; a régi, bájos tánczenével kezdődő epizód tüzes tarantellába fül, a drámai Trivulzio-jelenet után a nagy kettős jön; a mindent felejtő katona kiönti szívét: mint tizenkét éves fiú, játszadozott Vannával, azóta hordja szívében az ő képét; nehéz viszontagságok után most van első és bizonyára utolsó alkalma ezt be is vallani; megteszi a nélkül, hogy a helyzettel legkevésbé is vissza akarna élni. Vanna is mint kis gyermekleány szerette játszótársát, de azóta elfeledte. A költői szép jelenet, megkapó zene kíséretében, azzal végződik, hogy az eddigi ostromló átpártol, az ellenfélből szövetséges lesz; Prinziavalle Vannával együtt indul sz örvendő, gyönyörűen kivilágított város falai közé, diadalmos zene fölemelő hangjai közben. — A III. felvonás Guidó sötét tépelődésével kezdődik; az érkező Vannát a harag kitorésével fogadja; mikor megtudja, hogy kit hozott magával: s. i. j. örömmel hirdeti a

városnak, hogy itt a boszú órája. Vanna nem bírja megérteni Guidóval, hogy Prinziavalle nemesen viselkedett; férje ezt nem bírja, nem akarja felfogni, — a nő erre megígéri, hogy ő maga fogja Prinziavallét kegyetlenül kivégezni; mi azonban tudjuk, hogy együtt fog vele szokni a nem hozzájuk való emberek közül. Vannának az operát befejező szavai: «Rút álom volt csupán — most kezdődik a szép», csakugyan álmódzó, gyönyörű zene közben hangzanak el; az egész est nagy zenei élvezeteket a legnagyobb tetőzések be. Az eddig művészzel alkalmazott vezérdallamok és túlbőségükkel többé-kevésbé figyelemfárasztó szövevények helyett tiszta lírát, andalító dallamot kapunk, csillogó hangszerelésben; a mindvégig szép műnek utolsó hatása a leghódítóbb.

K. I.

MŰVÉSZI SIREMLÉKEK.

Két jónévű képfaragónk, *Füredi* Rikárd és *Tóth* István, szövetkezve *Lechner* Jenő építő-művészszel, az úttörők sulyos és művészi téren különösen halátlan mesterségéhez fogtak. Forradalmat hirdetnek és épen ott, a hol minden az örök elpihenést, az ellentmondás nélkül való megnyugvást szimbolizálja: a temetőben, a csupa-esont Imperátor csöndes birodalmában. Manapság a temető csakis a — halottaké. De nem mindenütt. Olasz földön, az északi Lombardia európaibb kulturájú vidékén épen úgy mint Kalábria vagy Szicília legdélibb részein, a hol az emberek hitében százszor több a babona a vallásos meggyőződésnél s a hol minden teremtett lélek a legszilárdabb meggyőződéssel vallja, hogy nincs nála jobb keresztény, holott — valójában — nincs nála igazibb — pogány; a temető mindenütt az élők és halottak közös birtoka. Ha a kalendáriom szerint vala-

mely *giorno di festa*, ünnepnap következik, a virágárosok nem csak a mulatságok, hanem a temetők számára is megkezdik a munkát. Drága babérkoszorúk és egy sárga bokréta kerülnek a sírokra, suhogó selymes *signorik* és pamutkendős *popolinák* lépik el a temetőkert minden járható részét. És az arcokon sehol sem látni a megvigasztalhatatlan, reménytelen szomorúságot. A halálra még nem gondoló kicsinyek s a halállal már közel találkozára váró öregek egyaránt valamely megmagyarázhatatlan, szinte pogány gyönyörűséggel nézegetik az olasz temetők ezernyi természetes és művészi szépségeit. Nem tudom, a halottaknak eme lélekemelő kultusza okozta-e, hogy a szobrászvszó olasz mesterei szinte versengenek egymással a temető széppé varázslásában, vagy fordítva: hogy a *Campo Santo*-k minden zugában elhintett temérdek művészi alkotás vonzotta-e a temetők felé a minden művészi megnyilvánulás iránt öröklött hajlandóságú olaszokat? Annyi bizonyos, hogy az olaszság képfaragó művészete a temetőben olyan terrénumot fűdözött fel, a mely egészen új, egészen külön sajátosságú formáit teremtette meg a szobrászatnak: az elmulás, az örök megsemmisülés költészetét — átlehelve Karrara márványának, meg az alabástromnak a lágy vonalaiba. Itáliában nemesek élni szép, de meghalni is poétikusabb valami mint egyebütt s ennek a hitnek a dokumentálói azok az angolok, amerikaiak, francziák, sőt még — németek is, a kik minden olasz temetőben jó egynéhány helyet elfoglalnak.

A magyar temetők sivárságát szeretné megnyihíteni, idők folyamán egészen el is tűntetni az a merész iparkodású kis művész-szövetség, a mely közös erővel megalkotott és a budai Vár-

LÓVASALÁS.

KERÉKBRONCSOT ALAPÁLÓ KOVÁCSOK.

KOVÁCSMŰHELY ELŐTT.

KALOGÉN

BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM

LEGJOBB SZER A FOGAK ÁPOLÁSÁRA

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros 11409
Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz- és gőzfűtések, légszusz. és vízvezetékek, esatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Magyar asszonyok! valódi honi vászonminkből ingyen küld mintákat a Magyar Iparcsarnok Kaposvárról.

Rózsafa és Szekvirág.
Nagy képes árjegyzék 400 legújabb és legjobb régi fajokkal bérmentve küldjük. **Magastörzsi rózsafa** 2-3 éves koronával 10 drb 12-14-16 K bérmentve. **Császárszekvirág** 1 évesek folytonvirító legszebb fajok 10 drb 3-6 K bérmentve **utánvétel mellett** bármely helyre. Kérem ezt megtekinteni, ily módon egy cég sem szállít. **Krausz Tamás** kertelő, **Felkehalmom** Brassó mellett.

ZENEMŰVEKET ROZSNYAI KÁROLY

vegyünk könyv- és zeneműkereskedésben
IV. ker., Muzem-körút 15. szám alatt.
Bó zeneműárjegyzék könyvjegyzék **Ingyen.**

FISCHER ÉS TÁRSA NAGYENYED Alsó-fehér megist.

80.000 gyártásos óltvány 1 millió gyártásos óltvány 1 millió ellenőrzési esemete. *Utadárúk és Díszesárúk a Rózsák. *Boggyószőlőselek stb.

100 RAT HOLO.
Képzésű szőlőselekek.
Képzésű szőlőselekek.
Képzésű szőlőselekek.
Képzésű szőlőselekek.

EGYESÜLT FA- ÉS SZŐLŐMŰVÉSZISÉG F. FISCHER ÉS TÁRSA ÉS ANDRÁSI M.

Dr. Gölis-féle emésztő-por

(1857 óta kereskedelmi czikk).

Etrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávékanálnyit téve nyelvre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.

Asványis-gyógymódnál mint elő- vagy utókúra, vagy egyidejűleg a gyógymóddal kitűnő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kérendő a vétel alkalmával. Egy nagy doboz ára 2 K 52 fillér, egy kis doboz ára 1 K 68 fillér.

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi székhelye: Bécs, I. Stefánia-platz 6. (Zwetthof). - Főraktár: Török József gyógyszerár, Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-ut 26. szám.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölcönsön R-T.

Irodái: VI., Andrássy-ut 5 sz. a. (saját házában).
Besztercei részvénytőke: 10 millió korona. Elfogad betéteket, leszámított váltókat és előleget nyújt értékpapírokra.
M. kir. szab. omst.-sorgjáték **székhelye: VI., Andrássy-ut 5. Készítésközlő: IV., Károlyi-körút 48., IV., Ferenccsék tere 4. (Irinyi-utca sarok), VII., Király-utca 51., VIII., József-körút 2., VIII., Őrői-ut 6.**

ELSŐRANGU MAGYAR VASSPECIALITÁS.

KRIEGNER TOKAJI CHINA-VASBORA

Kapható 3-20 és 6 kor. üvegekben.
Legmagasabb vas- és chinin-tartalma és a tokaji bor elsőrendű minősége folytán számos orvostanár rendel.
Óvakodjék a silány, bár hangzatosabb reklámmal hirdett utánaoktól.

MAGYAR KORONA GYÓGYSZERTÁR
Budapest, VIII., Kálvin-tér.

Gyermekek és felnőttek, anyák és apák

esak hálaak lehetnek, a mikor arról értesülnek, hogy a **gyermek**ek bőrkintési, ótvár, feldörzölt és kipattant, izzadság és nedvesség által megáztatott bőr gyorsan és biztosan gyógyítható **himpópor** nélkül, hogy felnőttek a kipállott, felovagolt, izzadságtól felragott bőr okozta fájdalmakról a **BABYMIRA-KRÉME** használata által megszabadulhatnak. **Doboz 60 fl.** minden gyógyszerárban és drogeriában. **Postán 5 doboz 3 K 20 fl., 10 doboz 5 K 80 fl.-ért szállít a készítő:**

Brodjovin H. gyógyszerész
Zágráb, Zrinyi-tér 30. sz.

Katholikus imakönyvek

UJ RÓZSÁSKERT.
Imádságos és énekeskönyv
katholikus keresztény hűvek használatára.

Irtta **TÁRKÁNYI BÉLA**

Zsebkiadás, egy czimképpel. Bőrbe kötve... K 3.-
Francia bőrbő kötve káposcesal... K 6.-
Fehér esontáztatás kötésben... K 7.-
Kék vagy vörös bársonyba kötve káposcesal... K 12.-

A HAJADONOK ÖRANGYALA
Katholikus imakönyv.

Irtta **TÁRKÁNYI BÉLA**

Zsebkindás velinapíronon, öt képpel.
Bőrbe kötve aranyfémekkel... K 2.40
Francia bőrbő, díszkötésben káposcesal... K 6.-
Kék vagy vörös bársonyba kötve káposcesal... K 12.-

VEZÉRCSILLAG AZ ÜDV ELNYERÉSÉRE.
Imakönyv katolikus nők használatára.

Irtta **TÁRKÁNYI BÉLA**

Zsebkindás, két finom képpel. Francia bőrbő kötve káposcesal... K 6.-
Fehér elefántont vagy teknősbéka utánzat, esont vagy arany keresztrel és káposcesal... K 8.-
Finom horjubőrkötésben káposcesal... K 10.-
Kék vagy vörös bársonyba... K 12.-
Finom peluchekötésben gazd. díszítéssel és káposcesal... K 16.-
Kapható azonkívül különféle finom modern bőrkötésben K 8-tól K 20-ig.

VEZÉRANGYAL A MENEYI KORONA ELNYERÉSÉRE.
Katholikus imádságos könyv.
Négy képpel.

Irtta **TÁRKÁNYI BÉLA**

Zsebkindás bőrbő kötve... K 2.40
Francia bőrbő kötve káposcesal... K 6.-

IFJUSÁG KALAUZA AZ ÖRÖK ÉLETRE.
Katholikus imakönyv énekekkel és szollárokkal.

Irtta **TÁRKÁNYI BÉLA**

Képekkel.
Bőrkötésben 1 korona 60 fillér.

ÁHITAT GYAKORLATAI.
Imák és énekekben a római katolikus ifjuság épülésére.

Irtta **SZEPESI IMRE**

Két rézmetszettel.
Vászonkötésben 2 korona 80 fillér.

LELKI MANNA.
Imádságos és énekeskönyv a katolikus ifjuság számára.

Irtta kereskényi **KERESKÉNYI GYULA**

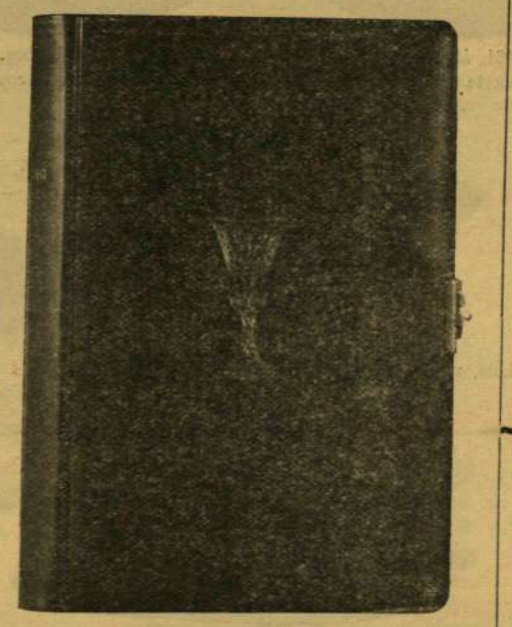
Chagrin bőrkötésben aranyfémekkel 2 korona 50 fillér.

Protestáns imakönyvek

BUZGÓSÁG KÖNYVE.
Elmélkedések és imák protestáns nők számára.

Irtta **SZÁSZ KÁROLY**

Egy aczélmetszettel. Ötödik javított kiadás. Bőrbe kötve aranyfémekkel... K 5.-
Francia bőrkötésben káposcesal... K 8.-
Fehér elefántont vagy teknősbéka utánzat kötésben káposcesal... K 8.-
Finom horjubőrkötésben káposcesal... K 10.-
Vörös vagy kék bársonyba kötve, káposcesal... K 12.-

OLAJÁG.
Elmélkedések, fohászok és imák protestáns hölgyek számára olvasó- és imakönyvül.

Irtta **TOMPA MIHÁLY**

Vászonba kötve aranyfémekkel... K 6.80
Francia bőrbő káposcesal... K 10.-
Ugyanaz **Zsebkindás** vászonba kötve... K 4.-
Francia bőrbő kötve káposcesal... K 7.-
Fehér elefántont vagy teknősbéka utánzat kötésben káposcesal... K 7.-
Finom horjubőrkötésben káposcesal... K 9.-
Kék vagy vörös bársonykötésben káposcesal... K 12.-
Kapható azonkívül különféle finom modern bőrkötésben K 8-tól K 20-ig.

KERESZTÉNY IMÁK.
A házi ájtatosság növelésére és a protestáns keresztényen használatára.

Irtta **DOBOS JÁNOS**

Második kiadás.

Közönséges kiadás vászonba kötve... K 1.60
Finom bőrkötésben... K 4.-
Finom francia bőrbő kötve... K 6.-

ESTI HARANG
vagy újabb keresztény tanítások, protestáns keresztény családok számára.

Irtta **PAPP KÁROLY**

Vászonba kötve... K 1.20
Velinapíron bőrbő kötve... K 2.-

ELŐ REMÉNYSÉG.
Imádságos könyvecske.

Irtta **H. KISS KÁLMÁN**

Félvászonkötésben... K 0.60
Félbőrkötésben... K 0.80
Egész bőrkötésben... K 1.20

Isten, mindenem, öröömöm, vigasztalásom.
Imádságok és elmélkedések mivel keresztények számára.

Irtta **CLEYNMANN KÁROLY**

Vászonkötésben... K 1.00
Bőrkötésben aranyfémekkel... K 4.-

Kaphatók: **LAMPEL R.** KÖNYVKERESKEDÉSE (WODIANER F. és FIAI) RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL
BUDAPEST, VI., Andrássy-ut 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

Árjegyzék a divatos és kedvelt alaku tavaszi és nyári kalapokról.

A m. kir. opera és a nemzeti színház jelmezkalap készítője. Alapítva 1886.

REIS KÁROLY KALAP-GYÁRA Budapest, Andrassy-ut 16.

Ezen árjegyzéket a czég kívánatra, bárkinek portomentesen megküldi.

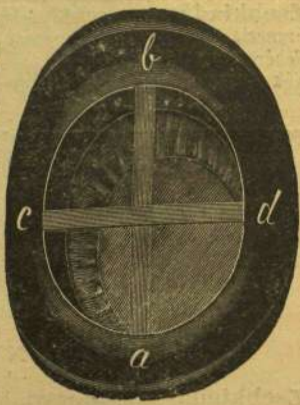
Szives figyelmébe!

Szigoruan szabott árak. Az árjegyzékben jelzett összes árucikknek készen raktáron kaphatók. Az összes árak tartós, jó minőségűek. Megrendelések utánvételre eszközöltnék, doboz és csomagolásért nem számítok. Meg nem felelő áru kicseréltetik. Rendelésnél kérietik a cikk színét, árát és ábra számát közölni. Az ábrát kívágni szükségtelen. Az itt ábrázolt kalapok a raktáron levőknek csak kis részét képezik. Kapható bármely alak. Kalapok és esernyők javítása olcsó áron eszközöltnék.

Utasítás fejmértékvételhez:

Puha kalapnál, az ezen ábra szerint megjelölt helyen a fej centiméterrel megméréndő. Kemény kalap- és czilindernél ezen méreton kívül szükséges a fejalak megállapítása végett a használatban volt kalap belső mérete is, ábra szerint a-b, c-d.

Kedvezmény! Rendelvény 20 koronától kezdve, postadíjmentesen küldetik.

105. ábra. Papi kalap, finom czilinder-selyem-plüschből, szalaggal 16 korona. Valódi aranybajt külön 16 korona.

101. ábra. Divat selyem czilinder dobozzal 12, 16 és 20 korona. Alacsonyabb fejjel, női lovagló-cilinder 12, 16 és 20 korona.

102. ábra. Selyem czilinder, kedvelt alak, fiatal uraknak 12, 16 és 20 korona.

103. ábra. Finom nemez kalap, 10 kor. n. mez kalap, hajlított fejjel 102. ábra alakban 12 korona.

106. ábra.

Divatos kemény kalapok, fekete 5, 6, 7, 8, 10 és 12 korona — szürke vagy barna színekben 6, 8, 10 és 12 korona.

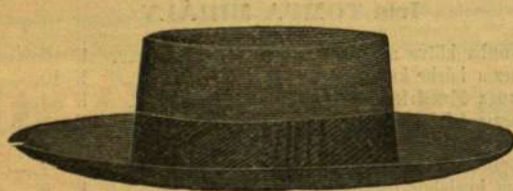
161. ábra.

107. ábra.

108. ábra.

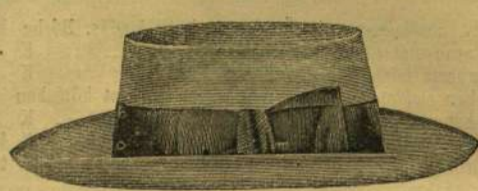

112. ábra.

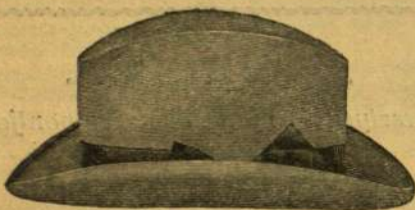
Kedvelt divatos puhakalapok, fekete, világos és sötétszürke, világos- és sötétbarna és zöldes színekben 5, 6, 7, 8 és 10 korona.

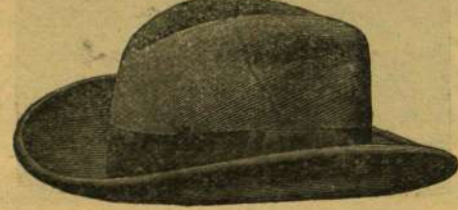
114. ábra.

164. ábra.

163. ábra.

115. ábra.

fekete, világos- és sötét-szürke, olivzöld, világos- és sötétbarna tartós 4 korona, finom 6 és 7 korona, legfinomabb 8 és 10 korona.

110. ábra.

109. ábra.

Puha divatkalapok, 109., 110., 111., 113., 163., ábra, fekete, világos- és sötét-szürke, világos- és sötétbarna 5, 6, 7, 8, 10 és 11 korona.

113. ábra.

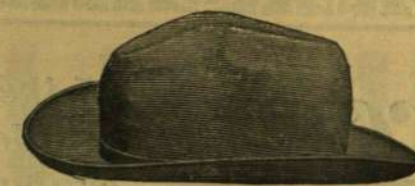
111. ábra.

Az összes ábrák utannyomás ellen törvényileg védve.

116. ábra.

Össze göngyölíthető könnyű nyári kalap, szép és tartós 3 és 4 kor. olivzöld, sötét- és világosbarna, világos- és sötétszürke.

117. ábra.

Össze göngyölíthető könnyű nyári kalap, finom 6 korona, legfinomabb 9 korona, világos- és sötétszürke, dohányszínű és fekete.

123. ábra.

divat szalmakalap férfi 3, 4, 5, 6 és 8 korona, női 2, 3, 4 és 6 korona.

122. ábra.

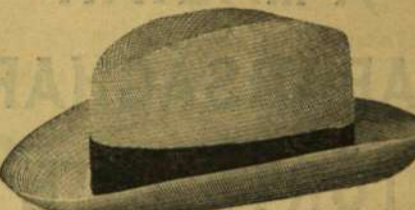

116-117 és Panama göngyölítve.

166. ábra.

Férfi és női divat szalma-kalapok, 122, 165, 166. ábrák, férfi 3, 5, 8, 10 és 12 korona, női 3, 4, 6 és 8 korona. Valódi Panama férfi kalapok, 10, 16, 20, 25, 30 és 40 korona alakok 122, 165. és 166. ábra.

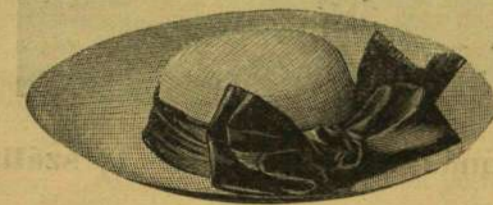

165. ábra.

167. ábra.

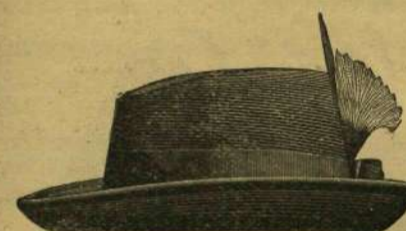
Gyermek sima-fleczkalap, piros, bordó, sötétkék és drap 4 kor. 50 fil. fehér 5 kor. alak 167 és 124 fehér és színes 5 és 6 kor. velour legfinomabb 10 kor. Férfi és női szalmakalap, hófehér, vil. sárga, sötét sárga, sötétkék 124. alak 3, 4, 5, 7 és 8 kor. 168. alak 5, 7 és 10 kor. tűzött vászon kalap 167. alak 2 kor. 124. alak 3 kor. Lakkalap fekete 124. alak 6 korona. Gyermek és női kalap rendelésnél kérietik a fejméretet kívül az évszám is.

168. ábra.

124. ábra.

126. ábra.

Vízmentes gazdász és vadászkalapok, barna, zöldesbarna és zöld színben 4, 5 és 6 kor. I. rendű grézai Pichler-gyártmány 7 kor. toll 30, 50 és 80 fillér, zsörté —40, —60, 1 kor. és 1.60, vadászkalapdisz fémlámpény selyem rojtjal foglalva kor. 1.50.

169. ábra.

125. ábra.

127. ábra.

Fin kalap, filoz. fekete, sötétkék és hamuszürke 3, 4 és 5 K szalmából sárga 4 K.

128. ábra.

Fin kalap, zöldesbarna loden 3 és 4 kor. toll 30 és 50 fillér.

118. ábra.

Angol női szalmakalap 4, 6, 8 és 10 kor. tejszín szerinti szín szalaggal.

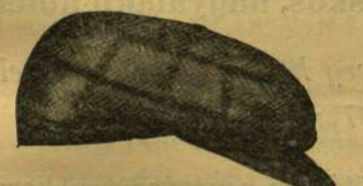
118b. ábra.

Selyem-Trico-szala kalapdisz 1 korona, minden férfi és gyermek kalapra jó könnyűen kezelhető szép csikos színekbe 1 kor. 50 fillér.

521. 153. 154. ábra.

Férfi és női ernyők, cloth 4 korona, fél selyem 5, 6 és 8 kor. I-ma Gloria 10 K tiszta selyem 12 és 16 korona.

129. ábra.

Sport sapka, fehér-mosható 1 K koczkás és sötétkék 1 és 1.60 kor. és 2 kor. legfinomabb 3 korona.

131. ábra.

Fin és leányka tengerészsapka krém 2, 3 és 4 kor. piros 3 és 4 kor. sötétkék 2, 3 és 4 K, bőrből barna 7 K

132. ábra.

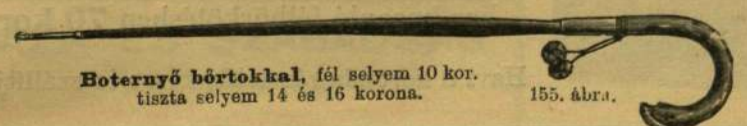
Férfi és női sapka, sötétkék posztó, v. crém-szővet kék szalaggal 3 és 4 K szalmából 2, 3 és 4 K

137. ábra.

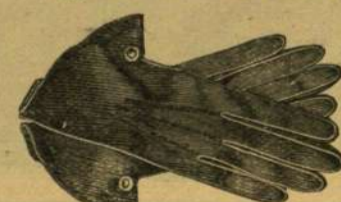

139. ábra.

Boternyő börtökkel, fél selyem 10 kor. tiszta selyem 14 és 16 korona.

155. ábra.

135. ábra.

134. ábra.

138. ábra.

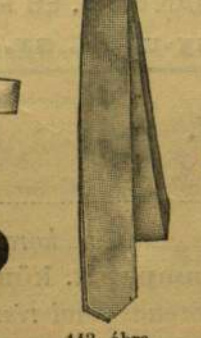
Libéria kalapok és sapkák, 133. ábra fényes selyem czilinder kokardával és dobozzal 14 kor. Erős vízhatlan fekete lak-czilinder cocarda és dobozzal 12 kor. 134. ábra strucztoállal 6, 8 és 10 kor. 135. ábra tartós, erős kemény kalap 5 és 7 kor. kokarda 1 kor. 137. ábra kék vagy szürke szolgasapka 4 kor. ezüstözött szalaggal 5 kor. 138. ábra vadász-inas sapka zöld színben, ezüstözött v. aranyozott szalaggal 6 kor. toll külön 1 és 2 kor. 139. ábra Automobil sapka, vízmentes, sötétkék vagy szürke szövetből 6 kor. fekete bőrből 9 kor. Bőr cocarda 1 és 2 kor. Eső elleni huizat czilinderre 3 kor. kalapra 2 kor.

144. ábra.

147. ábra.

143. ábra.

Nyakkendők, 143. ábra. Magánkötő, fehér és színes jól mosható 3 drb. 2 kor., selyemből bármely színben drbja 1, 1.50 és 2 kor. 144. ábra. selyem, hátul esettel, bármely szín 1, 1.50 és 2 kor. 146. 147. ábra csokor, fehér batst 50 fill. selyem 1 kor. fekete és színes selyem 1 és 1.60 kor. 136. ábra Magyar kocsis nyakkendő ezüstözött rojtjal aranyozott vagy fekete paszománnyal 2 korona.

136. ábra.

1 darab 60 fillér.

1 darab 80 fillér.

1848. március

15-ikének 59-ik évfordulója alkalmából minden magyar figyelmébe ajánljuk a szabadságharc történetének nagy művét.

A MAGYAR SZABADSÁGHARC TÖRTÉNETE

1848-49. szabadságharcunk legrészletesebb ismertetése.

A kulturális és politikai események bőszerű krónikája.

Irtta GRACZA GYÖRGY.

Közel 1900, nagyrészt még sehol meg nem jelent művészies képpel díszítve, színes műmellékletekkel, egykoru kiáltványok hű másolatával.

Öt hatalmas, nagyalaku kötet.

Ára

a budai honvédszobor dombornyomású másával díszített remek kötésben

70 korona.

Havi 4 koronás részletfizetésre is szállítjuk.

Aki átlapozza ezen köteteket, méltán fog csodálkozni, egyfelől a mű szövegének gazdagságán, másfelől pedig az érdekesnél érdekesebb illusztrációk halmazán, melyek legnagyobb része egyedül és kizárólagosan ezen mű számára reprodukáltak. Egymást váltogatják a szabadságharc összes főbb szereplőinek egykorú, hiteles arcképei, a nagy küzdelem majdnem valamennyi csatájának egykorú rajza, a fennmaradt okmányok és proklamációk hűséges utánzatai, a honvédsereg, a nemzetőrség az ellenünk harcoló osztrák és orosz hadsereg ruházatát és felszerelését bemutató színes képek, fegyverek, felszerelési tárgyak, zászlók és más egyéb ereklyék.

Damjanich tábori sapkája.
(Eredetije az aradi ereklye-muzeumban.)

A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE

1000 év a magyar nemzet történelméből.

A történelmi igazságok hirdetője és pártatlan krónikása az országnak.

Irták

SZALAY JÓZSEF és BARÓTI LAJOS.

Nagyszabású történelmi képtár.

Négy vaskos, nagyalaku kötet.

1093 a szöveg közé nyomott képpel és 97 műmelléklettel.

Ára vászonkötésben, a magyar szent korona dombornyomású képével díszítve 60 kor.

A Mátyás király korabeli Corvina-kötéshez hasonló félbőr-kötésben 70 kor.

Havi 3 koronás részletfizetésre is szállítjuk.

Megrendelhetők: **LAMPEL R.** KÖNYVKERESKEDÉSE (WODIANER F. ÉS FIAI) RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL BUDAPEST, VI., Andrássy-ut 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

MEGRENDELÉSI JEGY.

Alólirott ezennel megrendelem

korona vételárért. Kötelezem magamat, a szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű vételára törlesztve nincsen, a Lempel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r. t. pénztáránál Budapest, VI., Andrássy-ut 21. sz. koronás havi részlet fizetésére. A részletfizetések be nem tartása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik s a teljes hátralék esedékessé válik. A megrendelt mű a végleges kiegyenlítésig a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén Budapest bármelyik bírósága illetékes.

Lakhely és kelet

Név

Állás

Olvasható aláírást kérünk.

MÁRCIUS IDUSA

További ajánlás helyett itt közöljük a sajtó nyilatkozatait:

Gracza György, Talpra magyar! Tizennyolc apróbb fejezetből áll ez érdekes ifjusági könyv; könynyedén, vonzó modorban megírva s a politika teljes mellőzésével....
(Budapesti Hírlap, 1906. XII/21.)

... Érdekesse teszi a szöveget a számos művészi kivitelű illusztráció... A Talpra magyar! külső kiállítása is igen díszes, a szokottnál nagyobb alaku, pompás címképpel... (Magyar Szó, 1906. XII/24.)

Ujdonság!

TALPRA MAGYAR!

1848-iki szabadságharcunk rövid története.

A szerdültebb ifjuságnak elbeszéli

GRACZA GYÖRGY.

Számos szöveggéppel és műmellékletekkel.

Ára díszes kötésben 7 kor. 20 fill.

A sajtó nyilatkozatai.

... Több része a közérdeklődésre is igényt tarthat, ilyen a «Diák-honvédek» című fejezet, amelyben egykorú adatok nyomán tanulmányozhatjuk az 1848-iki dióségi szereplése van csoportosítva... (Polgár, 1906. XII/20.)

... Nem száraz, okoskodó mű ez, hanem inkább egy érdekesítő nagy elbeszélés, a történelmi adatok szigorú figyelembe vételével... (Budapest, 1906. XII/20.)

KOSSUTH LAJOS

élete és pályája.

Irtta ÁLDOR IMRE

Ára kötve 1 korona 20 fillér.

1848. MÁRCIUS 15.

Irtta GRACZA GYÖRGY.

Ára 30 fillér. Magyar könyvtár 2. sz.

MÁRCIUS 15-iki

szózatok.

Irtta JÓKAI MÓR.

Ára 30 fillér. Magyar könyvtár 283. sz.

KOSSUTH LAJOS

Élet és jellemrajz.

Irtta dr. VAJDA EMIL

Ára vászonkötésben 2 kor. 80 fill.

CSATAKÉPEK

a magyar szabadságharcból 1848-1849.

Irtta JÓKAI MÓR.

Hatodik illusztrált díszkiadás.

Kötve 8 korona.

Jubiláris albumlaku ajándék kiadás díszkötésben aranyfűzővel 18 kor.

PETŐFI SÁNDOR

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI

Kiadja

RADÓ ANTAL.

Magyar művészek rajzaival.

Ára két díszkötésben 10 korona.

A MAGYAR SZABADSÁGHARC TÖRTÉNETE.

Irtta

BRANKOVICS GYÖRGY.

Képekkel.

Szönyegesen borított kötet 4 korona. Épies könyved olvasmány. Kiválóan alkalmas az ifjuságnak.

1848 és 1849-ből.

Élmények és benyomások, okiratok és ezek magyarázata.

Irtta id. GÖRGEY ISTVÁN.

A három kötet ára 20-80 K.

GÖRGEY ISTVÁN.

Irtta KRÁLIK LAJOS.

Ára 2 kor.

Az 1848-49-iki

harmadik honvédszázalaj története.

Irtta HEGYESI MÁRTON.

Ára 3 kor. 60 fill.

EMLEKEIMBŐL.

Irtta KLAPKA GYÖRGY.

Függelékül

gróf Teleki László levelei.

Ára 10 K.

MÁRCIUSI DALOK ÉS EGYÉB KÖLTEMÉNYEK.

Irtta ÁBRÁNYI EMIL.

Ára 30 fillér. Magyar könyvtár 88. szám.

HAZA ÉS SZABADSÁG.

Költemények.

Irtta PETŐFI SÁNDOR.

Bevezetéssel ellátta dr. RADNAI REZSŐ.

Két füzet. Ára 60 fillér. Magyar könyvtár 280. és 290. sz.

ARANY FURUYA.

A forradalom költészeté az 1848-49-iki szabadságharc idejéből.

Összegyűjtötte: ÁLDOR IMRE.

Ára 2 korona. Kis Nemzeti Múzeum 9-10. szám

ARADI VÉRTANUK ALBUMA.

Arad szabad kir. város közönsége és az aradi «Kölcsy-Egyesület» megbízásából

szerkesztette

VARGA OTTÓ

tanár.

Ára díszkötésben 15 korona.

A MAGYAR SZABADSÁGHARC TÖRTÉNETE

Irtta VARGYAS ENDRE.

Ára vászonkötésben 10 korona.

A MAGYAR SZABADSÁGHARC TÖRTÉNETE NAPI KRÓNIKÁKBAN. (1848.)

Egybeszerzte KÉRY GYULA.

Ára 8 korona.

EGY HONVÉD-KÖZTÜZÉR ELETE 1848-49-ben.

TÖRTÉNETI ÖNÉLETLÉIRÁS.

Ára 2 kor. 80 fill.

Kaphatók: **LAMPEL R.** KÖNYVKERESKEDÉSE (WODIANER F. és FIAI) RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL BUDAPEST, VI., Andrássy-ut 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

Vértes-féle Sósorszesz Minden házban szükséges.

Nem beszélnek csodákat mert mindenki természetesnek találja, hogy a „HOPPA“

angol teint regulator a legtökéletesebb, legjobb, legbiztosabb szepítő, arcz és kézfinomító szer, mely bámulatos gyorsan tüntet el szeplőt, májfoltot, pattanást, mitesszert, stb. s a mellett nem is drága

mert feleslegessé teszi a krémét, szappant, poudert, parfümöt s mindent egymaga pótolja. Ára utasítással 2 korona 60 fill. Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában. Főraktár KAISER VILMOS és TSA. kozmetikai laboratoriuma, Győr.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája iztelen chiniből.

Advertisement for Rozsnyay Mátyas chininezukorkája, featuring images of product boxes and text describing its quality and availability.

HA FÁJ A FEJE,

Advertisement for Beretvárs-féle MIGRAIN-Pasztilát, describing its effectiveness for headaches.

Advertisement for DERMOLIN skin cream, featuring a star logo and text 'Szép mint a csillag az égen'.

Advertisement for MARGIT-CREMET, featuring an image of a woman and text describing its benefits for skin.

Advertisement for Ha őszül a haja, featuring 'STELLA'-HAJVIZET and ZOLTÁN BELA's pharmacy.

Advertisement for MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER, a natural mineral water.

Advertisement for Serravallo CHINA-BOR VASSAL, a medicinal wine.

Advertisement for Kwidza-fluid, a medicinal fluid for rheumatism and other ailments.

Advertisement for KÖVERSEG, a medicinal product for various ailments.

Advertisement for Amputáltak! featuring an image of a prosthetic leg and text about orthopedic services.

Advertisement for KELETI J. orvosi műszergyár, a medical instrument factory.

Advertisement for Pirszén (koksiz) from a Budapest gasworks, listing prices and delivery options.

Advertisement for Házhoz szállítás és berakásért a pinczébe, detailing shipping and installation services.

Advertisement for SICULIA mineral water, featuring an image of a bottle and text about its health benefits.

11. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) Szerkesztő HOITSY PÁL. Főmunkatárs MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁRCZIUS 17.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona.

AZ ÉPÜLŐ KOSSUTH-AUZOLEUM.

KEPESTI-ÚTI temető két nagy mauzóleumához, Bathányéhoz és Deákéhoz hármas mauzóleuma is. A nemzet érdeklődve várja a kegyeletes mű létrejöttét...

emlékének olyan megörökítésére, amely a kegyeletnek teljesen megfelel. A szobor maga még nem elegendő, mauzóleum is kell...

STROBL ALAJOS SZOBORMŰVE A KOSSUTH-AUZOLEUMON.